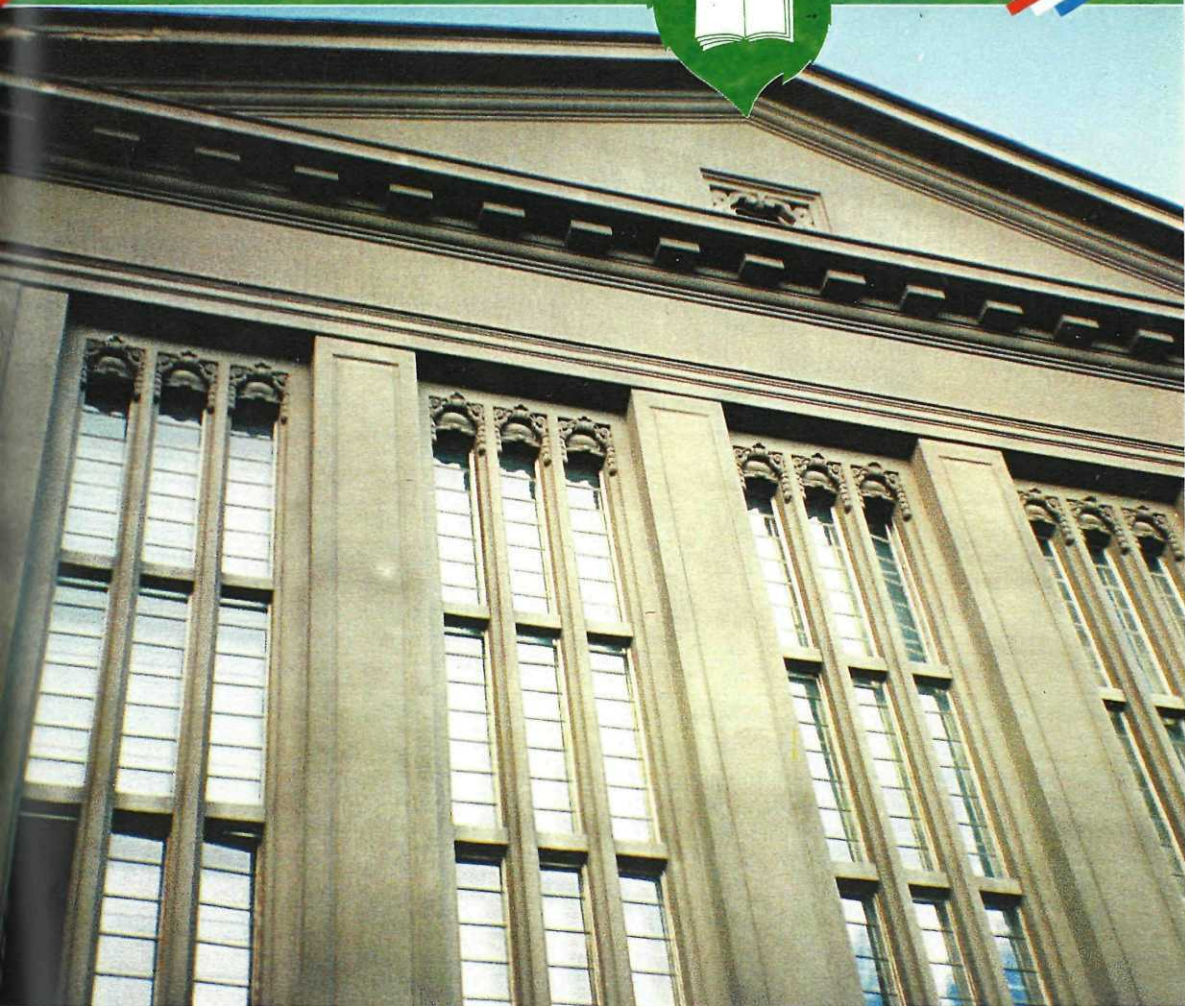

NOVI

ODMEV

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA
SLOVENSKI DOM

ŠTEVILKA 6
NOVEMBER 1998

BESEDA UREDNIKA:

ODMEVAMO ČEZ MEJO

Letošnje poletje je bilo resnično zelo vroče. Ne samo v "celzijah", marveč tudi v slovensko-hrvaških odnosih. Ali pa obratno. Saj je vseeno.

Vedno smo se Slovenci in Hrvati skupaj borili za svoje pravice in za svojo narodnost. Zdaj, ko imamo svoji državi, se pa ne strinjamo in nas marsikaj v odnosih moti. Iznemaj je velik problem v nekaj vojakihi v slovenski uniformi. Slovenske hišne številke so vmešavanje v državno teritorialnost. Slovenska zastava malo za hrvaško mejo je provokacija. Mogoče pa je? Jedrska elektrarna, ki je ustavila dobavo elektrike v hrvaško energetsko omrežje je pozabila, da kakšen kilovat iz te elektrarne prihaja tudi v slovenske domove na Hrvaškem. Ljubljanska banka pozablja, da so tudi Slovenci na Hrvaškem hranili svoj denar v tej banki - kot svoji banki. V Piranskem zalivu su vedno pluli in se ukvarjali z ribištvo tako slovenski kot hrvaški ribiči. Danes pa se odpira problem izhoda na odprto morje. V Kolpi so plavali z obale na obalo Slovenci in Hrvati. Danes pa to ...? Pa pustimo te probleme - naj jih rešujejo tisti, ki so za to pristojni.

Raje se lotimo hrvaškega pregovora "Udri brigu na veselje". Novi odmev lahko odvrže take skrbi in se lahko veseli. Ne pozna meja! V Slovenijo prihaja po znanih in neznanih poteh. Berjo ga presenečeni in kar ne morejo verjeti, da takšen časopis izdajajo zagrebški Slovenci. In se mu veselijo. Morda je tam postal kot narodna pesem. Gre od ust do ust, iz roke v roko. Odmeva v naši deželi. Kot pravi odmev - prihaja nazaj s pohvalami in željo, naj jim ga stalno pošiljamo. Pa ne samo to. Pošiljajo nam predloge in prispevke. Majhna slovenska občina Loški potok pozdravlja svojega mladega brata, naš Novi odmev, kajti oni že več let izdajajo svoj časopis Odmevi. Prosimo se nas, naj jim pošljemo prispevek o delovanju našega društva, da ga objavijo v svojem časopisu. Z majhno zamudo smo to tudi storili.

Sprašujem se, ali ni morda za naš časopis več zanimanja v Sloveniji, kot pri zagrebških Slovencih. Veliko jih sploh ne ve, da izhaja. Pa kljub temu - zdi se, da bomo morali povečati naklado. Zelo lepo bi bilo, če bi se ga lahko dobilo v prodajalnah časopisov. Da bi nam prodajalec ali prodajalka na vprašanje: "Ali imate Novi odmev?", odgovoril: "Smo ga imeli, pa je že razgrabljen" ali "Na žalost nemamo ga više, več je razgrabljen". No ja, uredniške želje. Ali pa ne? Zanimajte se za Novi odmev. Pišite prispevke. Dajte uredništvu več dela pri izbiri prispevkov,

ne pa, da jih v večjem delu pišejo sami. Prispevajmo, da se slovensko-hrvaški ali hrvaško-slovenski odnosi popravijo. Da zima ne bo preveč huda v "celzijah". Da malo razhladi vroče poletje, vendar ne toliko, da bi prišlo do zamrznitve medsebojnih odnosov. Želimo si, da bi v novem letu še bolj odmevali. Vse dobro v letu 1999, ko bomo praznovali 70. obletnico našega društva.

Silvin Jerman

SLOVESNO, VESELO IN KORISTNO

Kot vsa-

ko leto po osamosvojitvi Republike Slovenije, smo tudi letos slovesno obeležili slovenski dan državnosti. Letošnja proslava je potekala pod geslom - O,

domovina, ti si kakor zdravje. Ta dan smo obenem končali sezono srečanj in programov pred poletnim dopustom. Slovensni program so pripravili člani društva. Uvodoma je predsednik Šonc spregovoril o pomembnosti dneva državnosti za Slovence, ki živijo izven matične domovine. Zadovaljni smo bili, ker se je povabilu na proslavo odzvala državna sekretarka v uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu **Mihaela Logar**. To je bil njen prvi obisk pri Slovencih na Hrvaškem. Dejala je, da čuti lepo in pozitivno vzdušje v Slovenskem domu in da želi vsem Slovincem na Hrvaškem, da bi tako Slovenijo kot Hrvaško doživljali kot dve materi, ne pa kot mačehi. Slovesnost je kot ponavadi povezoval **Ivica Kunej**, ki je med drugim prebral aforizme Zarka Petana o državi. Igralec **Josip Bobi Marotti** je v svojem nadahnjemem stilu prebral Cankarjevo novelo O domovina ti si kakor zdravje. V glasbenem delu programa sta nastopala tenorist **Vitimir Marof** in pianistka **Margareta Lukić**. Njun mentor je **Noni Žunec**. Ob koncu prireditve smo odprli razstavo umetniškega fotografa **Oskarja Gerjavića** iz Brežic. Svoj umetniški opus nam je predstavil s slikami Brežic in vrtnih rož. V spomin na srečanje ob dnevu državnosti nam je avtor podaril fotografijo brežiškega vodnega stolpa s posvetilom pokrovitelja našega društva Občine Brežic, ki ga je podpisal župan **Jože Avšič**.

Po programu smo z **Mihaelo Lo-**

gar odšli do muzeja Mimara, kjer je sprejem ob dnevu državnosti priredil veleposlanik **Boštjan Kovačič**. Pogovor med potjo je bil zelo koristen in odprt. Ugotovili smo, da imamo enake poglede na način financiranja slovenskih društev na Hrvaškem. Obljube državne sekretarke o dina-

miki dotoka sredstev so se že uresničile. Po lepem in zelo prijetnem sprejemu v Mimari smo Logarjevo spremili do službenega avtomobila in po 22. uri se je odpeljala v Slovenijo. Proslava praznika pa s tem še zdaleč ni bila končana. Vrnili smo se v Slovenski dom, kjer je bilo že precej vroče in veselo. Kmalu so se veselju pridružili tudi veleposlanik Kovačič s soprogo in ostalimi člani veleposlaništva. Odprli smo še nekaj šampanja in vsi skupaj zapeli nekaj slovenskih. Čez kako uro nas je "ekipa" iz veleposlaništva zapustila, mi pa smo kot ponavadi ostali do pozno v noč.

Darko Šonc

OBISK IZ MARIBORA

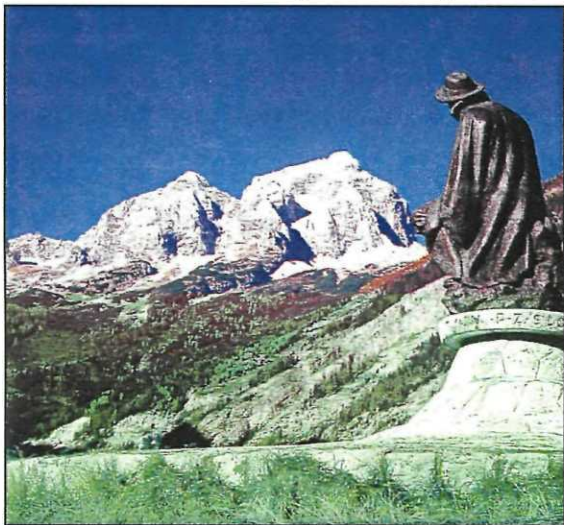
Naša stara znanka profesorica na srednji ekonomski šoli v Mariboru **Dunja Bezjak**, ki je lani predavala v Slovenskem domu, je izrazila željo, da bi s svojim razredom obiskala Zagreb in naš dom. To se je zgodilo konec junija. Okoli trideset dijakov je prišlo v dom v dopoldanskih urah. Ko so se osvežili s hladno pijačo, smo jim pokazali naše prostore in jih seznanili z glavnimi dejavnostmi društva. Pozorno so poslušali, kar ni lastnost mladih v teh letih, in še posebej ne na izletih ob koncu šolskega leta. Ko so odšli na potep po Zagrebu, je Slovenski dom spet ostal brez vesele in ljube mladosti. Kaj hočemo?

Darko Šonc

SLOVENSKE PLANINSKE POTI

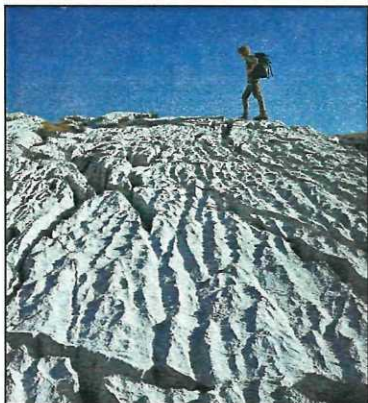
Prvo sredo v juniju smo še enkrat doživeli lepote Slovenije. Za to je poskrbel **Ciril Velkovich** z razstavo fotografij, ki jih je posnel na svojih poteh po slovenskih planinah. O avtorju je spregovoril mag. **Gojko Zupan**, sam avtor pa nas je

vodil skozi razstavo od fotografije do fotografije. Res smo doživeli vsak košček slovenskih planin, saj je avtor nad vse čustveno govoril o vsaki cerkvi, kapelici in drugih znamenjih. Ko smo si ogledovali posamezne fotografije, smo imeli občutek, kot da hodimo po tistih planinskih poteh, po katerih je stopala njegova noga. Po za nas presenetljivo domiselni predstavitvi lepote slovenskih planin, so nas s slovensko glasbo razveselili Kamniški koledniki, ki so nas s pesmijo popeljali v slovenske kraje. *Sij*

SPREHOD PO HRVAŠKIH PLANINAH

Vsaka večja skupina, tudi narod, ima svoj značilen hobi, konjiček. To velja tudi za nas Slovence. Veliko Slovencev se ukvarja s smučanjem, za planine pa se zanimajo vsi Slovenci. Zato so predavanja in razstave v Slovenskem domu, povezane s planinami zelo priljubljene in jih ni nikoli preveč. 23. septembra je predaval ing. **Zlatko Smerke**. Njegov konjiček in tudi profesionalno delo so planinske fotografije in izdajanje planinskih kart. Na predavanju smo

videli okrog 100 diapozitivov in poslušali osebni komentar avtorja. Za vsako fotografijo smo zvedeli, zakaj, kje in kako je nastala. Na

KONCERT PEVSKEGA ZBORA IZ RADOVLJICE

Prvega oktobra je v našem domu zopet zazvenela pesem naših rojakov. Tokrat je gostoval **mešani pevski zbor Anton Tomaž Linhart** iz Radovljice. Prešernova Zdravljica nas je dvignila na noge. Potem sta nam napovedovalca **Januša Auguštin** in **Boštjan Prpič** povedala, da so za nas pripravili izbor ljudskih pesmi iz različnih krajev Slovenije in zamejstva ter nekaj najbolj znanih Prešernovih pesmi, ki so že skoraj ponarodele, da nam bodo predstavili svoj kraj in nas spomnili na nekatere velike moške, ki so močno zaznamovali

slovensko kulturo: France Prešeren, Matija Čop, Fran Saleški Finžgar, Janez Jalen, Anton Tomaž Linhart in na novo odkriti radovljiški lirik **Ivan Hribovšek**. Zbor je pod vodstvom zborovodje **Slavka Mežka** odpel Zdravljico, Strunam, Luna sije, Na jezeru, Smukova, Rož, Podjuna, Zila, Vuštnješa ja ni, Stoji mi polje, Oj božime, Mile mi moje škalice, Pesmi od ljubezni in kafeta... uradni del koncerta pa se je končal s skladbo Za svaku dobro reč. Med pesmimi sta napovedovalca prebirala literarne prispevke. Po nastopu je v imenu Radovljičanov spregovoril predsednik zbora **Stane Pisek**, ki je predsedniku Slovenskega doma **Darku Šoncu** izročil darilo in pismo župana **Vladimira Černeta**. Nadaljevalo se je z "bis" in skupnim petjem zbora in občinstva. Po koncertu smo se družili, v zgodnjih urah naslednjega dne pa so Radovljičani odpotovali na koncert v Split.

Yes

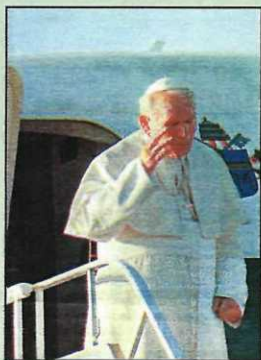
ogled so bili izbrani prizori iz najlepših predelov Istre, Gorskega kotarja, Velebita, Primorja in Kornatov. Predstavljeni so bili Velika Paklenica, plezalna stena Aniča kuk, razne morfološke imenitnosti, detajli planinskih rož, podobe snega in megle, igre sonca in sence. Nekatere slike so nas spominjale na osebni pogled na lepoto narave. To ni bilo težko, saj Smerke gleda naravo kot navdušen planinec, mi pa smo v njegovih slikah videli planinsko estetiko zelo podobno našim spominom. Po koncu predavanja je neka

naša članica dejala: "No, zdaj sem videla večino predelov, kjer sem nekoč tudi sama hodila. Te lepe slike so pri meni zanele celo kopico starih vtisov." Po predavanju smo si ogledali Smerketovo razstavo: Flora Croatica in Hrvaške planine. Fotografije, ki budijo spomine! Škoda le, da brez značilnih komentarjev avtorja. Redna predavanja slovenskih alpinistov in himalajcev so nekaj najbolj imenitnega, kar lahko doživimo v Slovenskem domu. Ker pa živimo na Hrvaškem in ker je tukaj naš osnovni prostor, nas veseli tudi spomini na znane panorame, na hojo in poti, kjer smo že bili, zanima pa nas tudi pogled drugih. Zato bomo tudi v prihodnje pripravljali nove sprehode po hrvaških planinah.

Silvester Fišter

PAPEŽ NA HRVAŠKEM

O BLAŽENEM KARDINALU STEPINCU

Duhovna sekcija A.M. Slomšek se ni udeležila papeževe sv. maše, vendar smo jo spremljali po televiziji. Razglasitve kardinala Stepinca za blaženega se lahko veselimo tudi Slovenci. Slovence so Nemci med vojno izgnali na različne kraje, nekateri so našli zatočišče na Hrvaškem. Nadškof Stepinac je pomagal zlasti slovenskim duhovnikom, da so dobili primerno zaposlitev. V njegovi pokončnosti in pogumu ga lahko samo občudujemo. Žal pa je slovenski tisk Stepinčovo beatifikacijo izbral za poudarjanje kolaborantstva med vojno, kar v tem trenutku res ne prispeva k boljšemu sožitju med Slovenijo in Hrvaško.

Slovenske vernike, ki so prišli v Marijo Bistrico, je papež pozdravil z besedami: "Prisrčno pozdravljam številne slovenske romarje, med njimi prav posebno bogoslovce iz ljubljanskega in mariborskega semenišča. Želim, da bi zgled in priprošnja novega blaženega bili v vzpodbudo velikodušne-

mu apostolskemu delu cerkve in v prid bratskemu sožitju med dvema narodoma."

Naša najstarejša članica **Marija Rapotec** je na trditve v Delu, da je kardinal Stepinac simbol in blagoslov hrvaškega kolaborantstva, odgovorila s pismom, ki ga je slovenski dnevniki tudi objavili.

Martina Koman

Na Vašo kolumno v Sobotni prilogi Dela (22. avgust 1998) Vam sporočam, da smo slovenski pregnanci leta 1941 v Zagrebu ob nedeljah ob 10. uri hodili na Stepinčeve maše in zlasti na pridige v katedrali, saj smo v tistih težkih časih dobili v njem vedno kakšno blažilno besedo. Ponavadi je svojo pridigo končeval s kakim tolažilnim izrekom iz svetega pisma. Na primer: Kdor bo z mečem začel, bo z mečem končal. Spominjam se tudi njegovega govora na trgu pred katedralo, ko je z dvignjeno roko in s stisnjeno pestjo in s povišanim glasom žugal nemški komandi, ki je bila v semenišču poleg katedrale: "Streljanje talcev je pogansko..." Takrat sem mislila, da bodo vse navzoče zaprl, Stepinca pa ustrelili. Bení soit qui mal y pense. Honni soit qui mal y pense. (*)

Marija Rapotec roj. Mohorčič

(*) V pojasnilo bralcem Novega odmeva: novinar Dela je v svojem članku uporabil znameniti izrek angleške grafice Palisbury, ki pa ga je bistveno spremenil. Grafica je ob neki priložnosti dejala: "Honi soit qui mal y pense" (Sram naj bo njega, ki pri tem kaj slabega misli). Novinar Dela pa je cinično zamenjal besedico "Honi" (sram) z besedo "Beni" (blagoslovljen), torej "Blagoslovljen bodi kdor o tem slabo misli".

SESTANEK
UPRAVNEGA
ODBORA

Seja upravnega odbora je bila 29. septembra. Posvečena je bila urešničevanju načrtovane programske dejavnosti v Slovenskem domu. V ospredju je bila razprava o delu in vajah pevskega zbora z novim dirigentom **Francem Kenem** iz Brežic. To je strokovnjak, ki se je že dosedaj dokazal na področju vodenja in dirigiranja pevskih zborov. Člani UO so pozorno spremljali poročilo **Darka Šonca**, člana Sveta

za etnične skupnosti ali manjšine Republike Hrvatske, ki je povedal, katera pereča vprašanja namerava sprožiti na sejah Sveta. Pestra je bila tudi razprava o pripravah za nastop na skupni kulturni prireditvi vseh slovenskih društev na Hrvaškem. Ta skupna slovenska manifestacija bo posvečena 80. obletnici smrti Ivana Cankarja, 50. obletnici Listine Združenih narodov o človekovih pravicah in 7. obletnici hrvaške državnosti. Svet Zveze slovenskih društev na Hrvaškem je organizacijo te pomembne kulturne prireditve soglasno zaupal društvu Triglav v Splitu. Slovenski dom v Zagrebu načrtuje in pripravlja prispevke za nastop na tej skupni slovenski prireditvi v Splitu, ob verjetno v prvi polovici decembra.

Franc Strašek

DUHOVNA SEKCIJA
ANTON MARTIN
SLOMŠEK

Z veseljem je pevski zbor duhovne sekcije A. M. Slomšek sprejel povabilo **p. Romana**, da pride pet v Krško 2. avgusta. Takrat je v kapucinski cerkvi vsakoletno romanje. Letos je bilo še posebej slovesno zaradi praznovanja zlate maše. Pevski zbor je pod vodstvom prof. **Vinka Glasnoviča** pel pri dveh mašah. Zlasti slovesno je bilo pri maši ob 9.15, ko so sodelovali trije duhovniki: zlatomašnika **p. Metod Jeršin** in g. Jože Zrim in srebrnomašnik g. **Anton Trpin**, dekan leskovaške dekanije. Gospod Trpin je v pridigi kratko orisal duhovniško pot obeh zlatomašnikov, pa tudi svojo. Veliko je duhovnikov, ki v svoji poklicanosti vztrajajo kljub teškim preizkušnjam in so trdni temelji prave vernosti, ki kažejo tudi drugim pot duhovnih vrednot. Veseli in hvaležni smo, da smo doživeli duhovno bogat dan in da se je pevski zbor s svojim petjem vsaj malo oddolžil vsem duhovnikom, ki skrbijo za slovenske maše v Zagrebu. Ko smo se vračali v Zagreb, smo si ob pogledu na Jedrsko elektrarno v Krškem želeli, da bi slovenski in hrvaški politiki bolj uspešno reševali skupne probleme, kar bi bilo v korist obeh državama.

Po dvomesnem premoru smo se zopet zbrali pri slovenski maši v Zagrebu v nedeljo, 13. septembra. Takrat je prišel med nas g. **Mitja Štirn**, kaplan iz Šentjerneja, letošnji novomašnik. Pri maši nas je blagoslovil z novomašniškim blagoslovom.

V nedeljo, 27. septembra smo tudi mi praznovali Slomškovo nedeljo v spomin na njegovo smrti 24. septembra 1862. Pri sv. maši smo se zahvalili za Slomškovo beatifikacijo, ki čaka samo še na slovesno razglasitev. Že pri maši je pevski zbor zapel dve pesmi na Slomškovo besedilo: V nebesih sem doma in Romarsko pesem, ki jo je uglasbil naš dirigent prof. Vinko Glasnovič. Ker naša sekcija nosi Slomškovo ime (prej pa je več let pod tem imenom delovalo tudi slovensko društvo v Zagrebu), je pevski zbor na proslavi po maši zapel še nekaj pesmi na Slomškovo besedilo.

Voditeljica duhovne sekcije Anton Martin Slomšek in članica upravnega odbora društva **Slavica Horjak** je 21. junija praznovala osemdeseti rojstni dan. Zaradi bolezni ga ni mogla praznovati v Slovenskem domu. Zato sedaj toliko bolj prisrčna zahvala za njeno vsestransko delo v Slovenskem domu: za požrtvovalno vodenje duhovne sekcije, za dolgoletno sodelovanje v pevskem zboru, za zavzeto delo pri obnovi Slovenskega doma pred leti. Prav zaradi njene vsestranske dejavnosti je postala članica upravnega odbora. Želimo ji predvsem zdravlja, da bi se še dolgo lahko srečevali v Slovenskem domu.

Martina Koman

O ŽIVLJENJU PEVSKIH ZBOROV

Tudi v našem društvu se zgodi, da se širijo govorice in iz muh delajo sloni. Zato nekaj besed o zborovskem petju, ki je od ustanovitve društva ena od najbolj pomembnih dejavnosti. V 70 letih obstoja društva so se s tem v zvezi pojavljale tudi preglavice. Ali ni bilo dovolj pevcev ali njihova kakovost ni bila primerna za javne nastope ali pa je prišlo do nesoglasij s pevovodjami. Samo v prvih treh letih delovanja društva so se zamenjali trije pevovodje: vsak je imel svoj način dela in (ne)nagradevanja. Pevce so k sodelovanju vabili prek časopisov. Zlato obdobje je bilo v šestdesetih in sedemdesetih letih, ko so se organizirali letni koncerti v Glasbenem zavodu.

Nekaj kriznega se je zgodilo letos. Takoj po srečanju zagrebških glasbenih amaterjev je dirigent naših zborov **Petar Kutnjak** dal odpoved. Zato so odpadli nekateri načrtovani nastopi. Če bi zdaj razglabljali o razlogih za odpoved in nesoglasja med pevci, bi morali iti zelo daleč in bi kvečjemu povzročili nepotrebno užaljenost ali nove govorice. Bilo je in minilo. Pomlad in poletje letos za ženski in mešani pevski zbor nista bila tako plodna kot lani. Ko je bil pred vratmi tradicionalni nastop na Taboru pevskih zborov v Šentvidu pri Stični, se je zastavilo vprašanje - kaj storiti? Nastopi nismo mogli odpovedati. Rešitev se je pokazala v članici zbora, profesorici glasbe **Jadranci Kene**, ki je tako in tako že vodila skupino pevcev v društvu, ki so izrazili željo da pojejo izključno slovenske pesmi. Skupino, ki je dobila "delovno ime" Moja dežela, smo slišali ob dnevu slovenske državnosti Slovenije, ko so nam zapeli himni. Po nastopu v Stični je zbor pravzaprav prenehal delovati. Iskali smo novega zborovodjo. In smo ga našli v Sloveniji: to je znan, uspešen in priznan slovenski zborovodja **Franc Kene**. Ki sicer ni nič v sorodu z Jadranko Kene, vsekakor pa je naključje hotelo, da Kenetovi rešijo zapletene razmere.

Vaje so se začele in upamo, da bo zbor uspešno deloval in da se bodo duhovi pomirili. Stisnimo si roke, saj nas je petje vedno povezovalo.

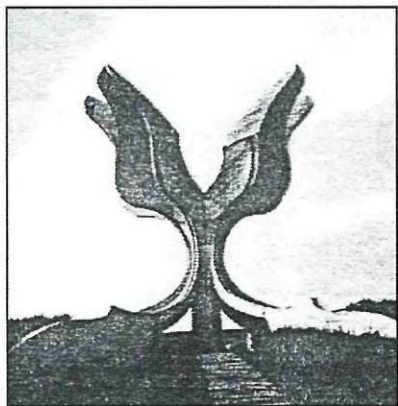
Silvin Jerman

ZAPELI SMO NA KOMEMORACIJI ŽRTVAM JASENOVCA

V Jasenovcu smo bili 19. aprila, ko so organizatorji komemoracije za žrtve Jasenovca naš mešani pevski zbor povabili k sodelovanju v umetniškem delu programa.

V Jasenovcu smo šli z avtobusom. Bil je lep sončen dan, toda pogled na polja ob cesti ni bil prav nič prijeten. Bolj ko smo se približevali Novi Gradiški in Jasenovcu, bolj je bilo videti, da so polja neobdelana in zanemarjena. Ko smo se približili Jasenovcu, smo že od daleč zagledali mogočen betonski cvet, ki kot spomenik žrtvam fašističnega nasilja kraljuje nad to tragično pokrajino. Ob lese- ni pristopni stezi k spomeniku so eden za drugim postavljeni živinski vagoni, s katerimi so v taborišče, na pot brez povratka, dovažali ljudi kot živino. Pokrajina okrog spomeniškega področja je zanemarjena in zapuščena. Le na travnikih in velikih gomilah je zelena trava. Od živih bitij je bilo videti le nekaj ptic in štokelj ob oddaljeni mlaki. Zanemarjene in opustošene so bile tudi stavbe in dvorana, v kateri so obiskovalcem nekoč prikazovali filme o zločinu, storjenem v Jasenovcu. Te filme so večinoma posneli zločinci sami. Pred mnogimi leti sem tudi sam obiskal ta kraj. Imel sem priložnost, da iz dokumentacije - od fotografij in filmov do statističnega gradiva - dojamem razsežnost zločina nad nedolžnimi ljudmi. Kdor tega ni videl, težko verjame, da je kaj takega mogoče.

Komemoracija je bila ob spomeniku in v vzhodno betonske cvetlice. Prostora je toliko, da smo bili v njem skoraj vsi izvajalci programa. Bilo je več govornikov, med njimi tudi iz Slovenije. Posebej so bile opazne besede, ki jih je izrekel dr. S. **Livada**: "Spoštovani mučenci, nedolžne žrtve največjega fašističnega zločina na naših tleh, počivajte v miru! Mi, ki smo slučajno preživeli masovne morije, stojimo za vami. Naj vas ne vznemirja to, da vas ponovno preštevajo in vas ne kaznovano oskrnjajo celo po polstoletnem času. Za vami je vsa sodobna civilizacija. Vaša grobnica je svetovni spomenik defekta civilizacije rasističnih zakonov. Recidivi te pošasti so fizično premagani, ne pa žal tudi ideološko, saj na naših tleh niso do konca ponižani. Hoteli bi tudi nas žive, kakor vas mrtve ponovno moriti; toda to ne bo šlo. Z obrambo vas, branimo tudi sebe in največje pridobitev našega časa - humanizem bodočnosti. Naj vam bo lahka ta draga zemlja in naj vam bo večna hvala in slava za vse, kar ste ji podarili, vključno z vašimi nedolžnimi življenji! Naša želja je, da to rodovi pomnijo in spoštujejo".

V umetniškem delu programa je napovedovalec mr. **Mato Hodak** prebral svojo pesem posvečeno žrtvam nasilja. Nastopili so še skupina Romov s svojim programom, mešani pevski zbor LIRA pod vodstvom **Emila Cosseta** z dvema skladbama, mešani pevski zbor Slovenski dom pa je pod vodstvom **Petra Kutnjaka** izvedel skladbi Bazovica (glasba Fran Venturini, besedilo A. Širok, priredba Janez Močnik) in Na zadnji poti (glasba Peter Iljič Čajkovski, slovensko besedilo Silvester Vidič).

Silvester Vidič

NA ZADNJI POTI

Na tej zadnji poti vas potrji spremljamo, okrog vas tu zbrani zdaj vam poslovlino pesem pojemo;

Slavci še v gaju pesem žalostno pojo, kot čutili bi kako težko za zmeraj vzeti je slovo; V prsih nas tišči, solzne naše so oči.

Čeprav s časom vse blesti, spomin na vas prisoten bo vse dni; V miru počivajte vi, večna naj luč vam gori!

SREČANJE GLASBENIH AMATERJEV

Na XXI. srečanju zagrebških glasbenih amaterjev so v dvorani Park Trešnjevka sodelovali naši pevski zbori. Ženski pevski zbor je nastopil 20. aprila in je izvedel naslednje skladbe: Da te ni, Figurice, Soča voda je šumela in Gorski zvon. Mešani pevski zbor s 27 pevci in pevkami je 21. aprila izvedel tri pesmi: Kad Ljubmir uteče, Rož in Jurjevanje. Zborovodja obeh zborov je bil **Petar Kutnjak**. Strokovno komisijo, ki je ocenjevala izvedbe, so - tako, kot lani - sestavljali profesorji **Sergij Rainis**, **Dinko Fio** in **Branka Starc**. V primerjavi z letom 1997 je bilo več pripomb in predlogov za popboljšanje kakovosti petja. (Yes)

TABOR SLOVENSKIH PEVSKIH ZBOROV V ŠENTVIDU PRI STIČNI

21. junija se je naš mešani pevski zbor udeležil 29. tabora slovenskih pevskih zborov v Šentvidu pri Stični. Zgodaj zjutraj smo se kot po navadi zbrali na Mažuraničevem trgu in se z avtobusom odpeljali proti Dolenjski. Bil je lep dan, ki se je začel z dobro voljo. Med potjo smo se ustavili, da se malo okrepimo s kavico, ob 10. uri pa smo že bili na glavni vaji.

Zbrali smo se na stadionu, kjer smo skušali vsi zbori pod vodstvom dirigenta **Igorja Švare** doseči sozvočje, da bi peli kot en sam zbor, ki že od vedno deluje skupaj, ne pa kot zbori, ki so imeli pevske vaje vsak zase. Na začetku je bilo veliko ponavljanja. Čez nekaj časa pa smo že zveneli kot edinstven zbor. Bilo je toplo in naši člani, ki niso nastopali, so sedeli v hladu in se skušali osvežiti s hladno pijačo.

Ob 12. uri je bil tabor uradno odprt. Direktor slovenskega sklada za ljubiteljske kulturne dejavnosti **Vojko Stopar** je pozdravil navzoče in dejal, da je težko izbrati pesem, kakršno si želimo, saj tudi pesmi izbirajo nas. Zato so izbrali pesmi, s katerimi smo rasli in dozorevali skozi dolga stoletja in ki so ohranjale Slovence. Potem je besedo prevzel predsednik upravnega odbora tabora **Jernej Lampret**, ki je dejal, da nas je to leto več, kot nas je bilo lani in da na jubilejni, 30. prireditvi pričakuje še večjo udeležbo. Povezovalc je bil **Pavle Ravnohrib**, nastopili pa so tudi člani folklornega društva Kres iz Novega mesta. Prikazali so življenje Slovencev skozi letne čase - pesmi so govorile o pomladi, poletju, jeseni in zimi. Nastopali so še godba Dobrepolje, občinski pihalni orkester Trebnje in Vodiški godbeniki. Zborom je poleg dirigenta ljubljanske opere Igorja Švare, ki je bil v Šentvidu že petič povrsti, dirigiral še **Igor Teršar**.

Za naše petje so poslušalci trdili, da je dobro zvenelo. Kako tudi ne, ko pa pesem, ki jo zapoje množica ljudi, človeka kar objame. Nastopalo je 75 moških, 57 ženskih, 97 mešanih in 7 zborov iz zamejstva. Mešani zbori so peli Lastovski v slovo (Valentin Orožen, Alojzij Sachs/Luka Kramolc), Zima (Ljudska, Josip Hašnik/Anton Foerster), Jurjevanje (Fran Žgur, Emil Adamič/Miro Kokol) in Mlatiči (Miroslav Vilhar/Angelika Hribar).

Po končanem programu smo se poslovili od Šentvida pri Stični, odšli na kosilo v gostilno Kos, kjer se vsako leto zbiramo vsi zbori s Hrvaške, ki pridejo na Tabor (Bazovica z Reke in Triglav iz Splita). Po kosilu se zmeraj še malo družimo, pojemo, najprej vsak posebej, nato pa vsi skupaj. V dobrem razpoloženju, z lepimi željami in pesmijo za "nasvidenje - prihodnje leto" smo pozdravili gostilničarjevo ženo, ki nas je pred odhodom počastila z nekaj dobrega vina.

Miroslava Maria Bahun

SREDE Z VELEPOSŁANIKI

Po poletnem oddihu smo srečanja s tujimi veleposlaniki nadaljevali 9. septembra, in sicer z veleposlanikom Indije **Udai Singhom**. Veleposlanik je zelo podrobno opisal

trenutne politične in ekonomske razmere v Indiji ter odnose s sosedji, predvsem s Pakistanom in Kitajsko. Na vprašanje o reciprociteti jedrskih poskusov Indije in Pakistana je diplomatsko odgovoril, da imata dve državi podpisan dvostranski sporazum o dobrem medsebojnem sodelovanju. Med drugim je poudaril, da je Indija zanimivo tržišče tako za Hrvaško kot za Slovenijo. Predavanje je simultano prevajala **Zora Maštrovič**. Tenorist **Hrid Matič** nam je zapel nekaj lepih napolitanskih kancon, na željo veleposlanika pa še O sole mio. Ob koncu je vodja koordinacije hrvaških društev prijateljstva **Andrija Karafilipovič** veleposlaniku podaril sliko v spomin na predavanje v Slovenskem domu.

Darko Šonc

V PETEK SE DOBIMO

Tudi od julija do oktobra je bilo veselo vsak prvi petek v mesecu. Govorilo se je o tovarštvu, prijateljstvu in ljubezni z aforizmi in prispevki različnih avtorjev. Nekateri novi člani in slavljenici so sprejeli geslo "mikrofon je vaš" in so recitali svoje pesmi, peli o prijateljstvu ali pa igrali na klavir, recimo lastno skladbo na besedilo **Marijana Horna**.

Septemberski prvi petek se je začel z enim voditeljem. Ker se drugi ni odzval povabilu na oder, sta ga tja skoraj dobesedno prinesla dva močna gledalca. Svojo trmo je opravičeval z besedami, da nekateri člani širijo govorice, da se v Slovenskem domu nič ne dogaja. Če je to res, potem se on, kot udeleženec "nedogajanj", počuti

kot ničla. Drugi voditelj prvih petkov je pa druga ničla. Oba skupaj sta potemtakem dve ničli "00". Za to se pa ve, kaj pomeni (danes so te oznake zamenjali s črkama WC ali pa risbami). Tam se pa res nekaj dogaja! Ko se je pomiril, je podal statistične podatke o dogajanjih v Slovenskem domu v zadnji sezoni, od septembra 1997 do avgusta 1998. Verjeli ali ne, naštel je okoli 150 raznih prireditev in približno enako število ur slovenskega pouka.

Oktobrski prvi petek je bil bolj klavrn, saj je bilo malo slavljenecv in obiskovalcev, novega člana pa nobene. Tako je bilo zaradi velike gneče in zastojev na cestah zaradi papeževge obiska v Zagrebu. Navzoči so sedeli v krogu in se pogovarjali - resno ali pa z igro besed o aktualnih dogodkih. Dogovorili so se, da bodo oktobrski slavljenici lahko proslavljali novembra. Za "okroglo mizo" so se dobro zabavali. Seveda so tudi peli, jedli, pili in peli, peli ...

Sima Hoje

ZAPUSTIL NAS JE FLORIЈAN REVEN

"Dolgost življenja našega je kratka ..."

V juliju smo člani Slovenskega doma pospremili na večni počitek našega prijatelja Florijana, člana mešanega pevskega zbora. Rad je prihajal v Slovenski dom, saj je bil zaveden Slovenec. Bil je veselega srca in vedrega razpoloženja. Ni dal slutiti, da ga muči težka bolezen, ki mu je nepričakovano in nenadoma dokončala življenje. Bilo nam je prijetno v njegovi družbi in zato nam bo ostal v lepem spominu. (m.h.)

ZANIMLJIVO PREDAVANJE O EGIPTU I JORDANU

Svako od nas sjeća se školskih predavanja o dalekom Egiptu, dolini Nila i čuvenim piramidama. No, naša gošća **Marinka Jerić** imala je priliku da putuje Egiptom i slika osobno sve ono o čemu smo mi slušali i gledali na slikama. Delta Nila kojom rijeka utječe u Sredozemno more, brane za navodnjavanje od kojih je najveća Asuanska, kanal Suez, plodna dolina Nila i pustinska ploča na istok i zapad... sve su to zemljopisno poznata ali nedostižna "čuda" prirode i ljudskog roda. Egipatska kultura posebno je zanimljiva kao jedna od najstarijih. Kult bizantstva i faraona kao i vjerovanje u zagrobnni život doveo je do izgradnje velikih faraonskih grobnica, monumentalnih piramida kojima se divimo i čudimo. Mnogi arheolozi do današnjih dana ispoljuju ove kulturne spomenike i reljefe kao i pisane poruke u grobnicama i hramovima. Vidjeli smo snimke piramida Keopsa, Kefrena i Mikerinosa kod Gizeha. Hramovi u Gizehu koji su tako građeni da se prolazi alejama sfinga i snimke Kaira - živopisnog velikog grada, Sueskog kanala, prekrasnih pejzaža zelenih i pustinskih, dočaravaju nam daleku zemlju Egipt. Još maštovitije su djelovali snimci iz Jordanije, kraljevine na sjeverozapadnom dijelu poluotoka Arabije. Vrlo siromašna i nenaseljena zemlja sa stepskom i pustinskom klimom. Lijepi krajolici, izlazak sunca, Hebron - boravište Abrahama, džamija Haramel Khalil koja je izgrađena na temeljima bizantske crkve, ilustriraju burnu povijest ovog dijela poluotoka Arabije.

Jelena Balent

PREDSTAVILI SMO 5. ŠTEVILKO NOVEGA ODMEVA

Polno dvorano Prešeren Slovenskega doma je 17. junija na predstavitvi "jubilejne", 5. številke Novega odmeva pozdravil predsednik **Dariko Šonc**, ki je besedo takoj predal uredniku **Silvinu Jermanu**. Urednik je na oder pripeljal najmlajša sodelavca Novega odmeva - desetletnega **Luko Bušca** in osemletnega **Jurija Benka**. Opravičil je še mlajšo petletno **Petro Sotlar**, ki je bila na zasluženem oddihu. Pojasnil je, kako je nastala odločitev, da se uvede otroška rubrika. Pobudnica otroškega kottička **Slavica Benko** je s čustvenimi besedami spregovorila o sodelovanju otrok v Novem odmevu in povabila starše, babice in dedke, naj se potrudijo, da njihovi potomci ne bodo pozabili svoje "pradomovine". V nadeljevanju je urednik opozoril, da smo v Novem odmevu zabeležili slovo od dosedanjega veleposlanika Slovenije **Matije Malešiča**, se pogovarjali z njegovim naslednikom, novim veleposlanikom **Boštjanom Kovačičem** in predstavili najstarejšega člana Slovenskega doma, 95-letnega mojstra restavracije **Stanislava Pavlina**, ki je društvu podaril prekrasno intarzijsko škatlo. Po-

kazal je škatlo in dejal, da je v tej številki starostna razlika med sodelavci in ustvarjalci kar 90 let. O naslovnici, na kateri je posnetek Krešimirjevega trga in o očetu tega parka, slovenskem inženirju **Cirilu Jegliču** je spregovorila **Polona Jurinč**. S peto številko Novega odmeva se je končala "nadaljevanja" o slovenskih slavskih na hrvaških odrih. Da pa ne bi mislili, da slovenskih slavškov na hrvaških odrih ni več, je iz zvočnikov zadonel glas **Janeza Lotriča** - slišali smo arijo Tonija iz opere Polkovnikova hči Gaetana Donizettia. Na žalost ne v živo, ampak samo posnetek generalne vaje v HNK. O Lotričevi veličini je navdušeno spregovorila **Marija Barbieri**. Uredništvo se je Mariji Barbieri, ki je sodelovala pri nastajanju zapisov o slovenskih opernih pevcih, in **Miri Halambek Wenzler**, ki je pomagala pri prispevku o Krešimirjevem trgu, zahvalilo s cvetjem. Cvetje ni izostalo niti za glavno "maherico" Novega odmeva **Ilanko Todorovski**. Na koncu predstavitve je **Marijan Horn** odpel že tradicionalno kroniko o novi številki Novega odmeva. In potem? Saj se ve! Tako kot ponavadi je sledil pevski in plesni direndaj. *Nivrej Namliš*

VEČER S JURIJOM VODNIKOM

USlovenskom domu smo imali jedinstveno predstavu sa glumcem **Markom Cvahetom**. Počelo je vrlo neobično, uletio je Jurij Vodnik, naime glumac je bio obučen u tipičnu skitnicu pohorskog "potepuha": zgužvani šešir, domaća srajca, planinske hlače "koje su vidjele i bolja vremena" i ono najvažnije - cikle "kojima se tokom večeri stavljala točka na i kada se trebalo nešto naglasiti", koš i pastirski štap. Počeo je razigrani monolog sa pjevanjem, recitiranjem, plesanjem, stupanjem. Mi u publici gledali smo bez daha cijelu razigranu predstavu, smijali se i sudjelovali u samoj predstavi pogađanjem zagonetki. Marko je govorio starim pohorskim jezikom o događajima u vrijeme gospoda Slomška i običnog Slovenca. U jednom momentu bili smo svi poneseni glumčevim igranjem i vrlo, vrlo često smo pljeskali i puno se puno smijali. Ali ta carolija same predstave u jednom se trenu završila, ostali smo sjediti i nismo mogli shvatiti da je gotovo. Glumac se više nije vratio na pozornicu.

Poslije smo malo razgovarali sa Markom i kada sam ga upitala o samoj predstavi, bio je zbunjen i zatečen našim veseljem i pitanjima o samoj predstavi. Doslovce je ovako rekao: "Predstavu mi je napisao mariborski režiser u penzi, a ja sam to počeo igrati sa malim strahom kako će sve to izgledati. Svagdje me prihvaćaju sa oduševljenjem i meni je samom ponekad sve to čudno kao ljudje tu predstavu - monolog primaju sa radošću. Ja sam inače građevinar, ali volim glumiti i imam tu sreću da osjetim kada će me publika dobro prihvatiti, a to se večeras dogodilo." Eto tako smo i mi otišli bogatiji za jednu divnu večer i jednu predivnu predstavu. *Jelka Travorić*

SLOVENSKI POUK

Počitnice so se končale in začel se je pouk slovenskega jezika. Skupino za začetnike obiskuje 7 učencev, v nadaljevalni jih je 15, v otroški skupini pa je 5 otrok. Vsi radi prihajajo, ker to ni samo učenje, ampak tudi prijetno druženje. Začetna skupina spoznava osnove slovenskega jezika, v nadaljevalni skupini pa že pišejo tudi samostojne naloge in slovnične vaje. Med drugim berejo časopisne članke, ki jih morajo obnoviti po svojih besedah. Otroci uporabljajo kot učni pripomoček knjigo Zima. Upamo, da bo naslednje leto še več obiskovalcev pouka v Slovenskem domu.

Profesorica Marija Crnkovič

Za Novi odmev je učenec Štefan Štefanek opisal svoje potovanje v Grčijo.

V Grčijo smo pripluli na veliki ladji. Na ladji smo preživeli dva dneva in dve noči. Potovanje je bilo nepozabljivo. V prijazni in zelo veseli družbi čas je hitro minil. Po prihodu na kopno smo ugotovili, da valov ki so nas na celi poti sprejemljali, sploh nismo občutili. Ampak zdaj ko smo spet na čvrstem nam so se začela zibati tla pod nogami. V luki Patras bilo je 30 stopinj. Obhod Grčije je bil imeniten. Obiskali smo: Peloponez, Korintski kanal, Epidaur, Mikeno, Atene, Delfe - Apolono novo svetišče in še marsi kaj. Grki so zelo prisrčen narod. Govorijo angleščino in italijanshino, tako smo se lahko sporazumevali. Grčija je lepa mediteranska zemlja z velikimi plantazami oliv in oranž. Okolje ni prav dobro urejeno, vse je bolj naravno in zapuščeno. Nikomu se nikamor ne mudi. V ozračju se čuti močen vonj smrek in drugih aromatičnih rastlin. Jedli smo domače specialitete. Najbolj okusen mi je bil giros in grčki jogurt z medom. Vsak večer smo plesali in se naučili sirtaki. Vzdušje je bilo odlično in 9 dni je hitro minilo.

SVET ZA MANJŠINE

Na aprilskem sestanku Sveta za manjšine smo se dogovorili, da bomo imeli sestanke vsako prvo sredo v mesecu ob 13. uri in to v prostorih Židovske skupnosti. Na zadnjem sestanku v maju in juniju smo razpravljali o pravilniku o delu Sveta. Ta pravilnik smo tudi sprejeli na oktorskem sestanku. Govorili smo tudi o financiranju Sveta. Ker Svet nima svojega računa in ni pravna oseba, bo vse financiranje potekalo prek žiro računa Židovske skupnosti. Sredstva za delovanje Sveta bo priskrbel Urad za etnične in nacionalne skupnosti ali manjšine vlade Republike Hrvaške.

Na septembrskem sestanku je naš predstavnik odprl problem vrnitve Slovencev v ustavo in spremembo volilnega zakona. Sprožil je tudi pobudo za spremembo zakona o društvih, in sicer tistega dela, ki se nanaša na nepremičnine društev. Za slovenska in druga manjšinska društva na Hrvaškem je posebej zanimiva zakonska regulativa pogodb o najemu poslovnih prostorov. O predlogu za spremembo volilnega zakona je že takoj prišlo do velikega nesoglasja, saj se predstavniki manjšin, ki imajo svoje predstavnike v hrvaškem državnem saboru, ne želijo odreči tej pravici, čeprav bi bilo to lahko v interesu boljšega zastopanja vseh manjšin. Strinjali smo se, da smo že z začetkom te razprave ugriznili v kisló jabolko. Pač pa je predlog za spremembo zakona o društvih padel na bolj plodna tla. Vsi se strinjajo, da je sprememba zakona potrebna, še zlasti v delu, ki obravnava delovanje društev v sedanjih prostorih. Naslednji sestanek je v novembru.

Darko Šonc

VELEPOSŁANIK KOVAČIĆ NA REKI

Prvi obisk na Reki 22. septembra letos je slovenski veleposlanik na Hrvaškem mag. **Boštjan Kovačič** začel s kratkim, a pristranskim srečanjem v Slovenskem domu KPD "Bazovica". Ogledal si je prenovljene prostore, v katerem se že skoraj petdeset let zbirajo reški Slovenci. Predsednik in podpredsednik društva, **Vinko Žibert** in **Marijan Keber** sta ga seznanila z delovanjem "Bazovice" in poglavitnimi problemi, ki tarejo rojake na tem območju. Poleg slabega gmotnega položaja - člani "Bazovice" so po večini upokoјenci - se čutijo zapostavljene od matične domovine, saj so bile dotacije, namenjene njihovim dejavnostim po prvotnem predlogu letos precej okleščene in jih skrbi, kako bo v prihodnje. Primanjkuje tudi informacij iz Slovenije, saj je ponudba slovenskega tiska dokaj skromna in zapoznela. Za društvo je zdaj najbolj žgoče vprašanje popravila fasade na poslopju Slovenskega doma. Veleposlanik Kovačič je bil prijetno presenečen nad urejenostjo doma in razveјano dejavnostjo "Bazovice", pokazal pa je tudi posluš za rešitev težav.

V uradnem delu obiska na Reki sta veleposlanika Kovačiča ločeno sprejela župan Primorsko-goranske županije **Milivoj Brožina** in reški župan **Slavko Linić** s sodelavci. Beseda je tekla o tradicionalno dobrih dvostranskih stikih na lokalni ravni, v gospodarstvu, znanosti, kulturi in turizmu, o priključitvi Primorsko-goranske županije na slovenski cestni odsek evropskega koridorja št. 5, o potrebi sodelovanja severnojadranjskih luk Trsta, Kopra in Reke in o položaju slovenske skupnosti na Reki. Veleposlanik Kovačič je izrazil posebno zadovoljstvo nad dobrimi odnosi med lokalno samoupravo in našimi rojaki na Reki.

V okviru obiska na Reki je veleposlanik Kovačič obiskal tudi časopisno-založniško hišo "Novi list". Direktor **Zdenko Mance**, njegov namestnik **Josip Buršić** in glavni urednik **Branko Mijić** so ga seznanili z organizacijo in načinom dela ter uredniško politiko. Veleposlanik Kovačič je v kratkem pogovoru poudaril pomen dnevnika "Novi list" v hrvaškem medijskem prostoru in kot korektno ocenil pisanje o občutljivih vprašanjih odnosov med državama. Veleposlanika Kovačiča sta spremljala pooblaščen minister v slovenskem veleposlanstvu **Bogdan Benko** in konzul **Marko Sotlar**, pogovorov pa sta se udeležila tudi predsednik in podpredsednik "Bazovice", **Vinko Žibert** in **Marijan Keber**.

Marijana Mirković

NA URADNIH POGOVORIH V LJUBLJANI

Predsednik in podpredsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc** in **Franc Strašek** sta bila 11. junija na uradnem obisku v Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije. Pristojne organe Urada sta seznanila z načrtovano dejavnostjo slovenskih društev na Hrvaškem. V prijetnem ozračju je bil sprejet dogovor o višini finančne podpore Zvezi za leto 1998 in o

načinu, oziroma o kontinuiranem nakazovanju teh sredstev Zvezi. Dogovorjeno je bilo, da so za uradne stike (pisne, telefonske, osebne...) med Uradom in Zvezo pooblaščen samo statutarni predstavniki s sedeža Zveze. Članice Zveze (slovenska društva na Hrvaškem) in njihova vodstva nimajo statutarnih pooblastil za neposredno kontaktiranje in reševanje posameznih zadev iz področja Zveze, zato so vsi njihovi morebitni kontakti z Uradom irelevantni in jih Urad ne bo upošteval.

Franc Strašek

SVET ZVEZE SLOVENSКИH DRUŠTEV NA HRVAŠKEM

Predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc** je sejo Sveta Zveze sklical 30. junija v Zagrebu. Na obsežnem dnevnem redu sta bili tudi dve zelo pomembni temi: uresničevanje načrtovane programske dejavnosti v slovenskih društvih na Hrvaškem in statutarna pooblastila za predstavljanje in zastopanje Zveze slovenskih društev na Hrvaškem.

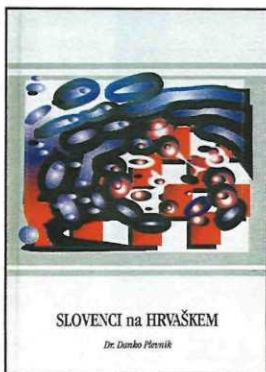
V razpravi je bilo ugotovljeno, da se programska dejavnost v društvih odvija v skladu z načrti, da je kakovost izvedenih programov dobra in da so nekateri izvedeni programi z visoko kakovostjo celo prijetno presenetili. Tudi na tej seji je predsednik posebej poudaril, da se morajo posamezni programi pri načrtovanju prikazati tehnično in programsko po predpisani metodologiji.

Predsednik Zveze Šonc je opozoril, da predsednik slovenskega društva Bazovica z Reke **Vinko Žibert** večkrat deluje samostojno in da sam kontaktira z republičkimi organi Slovenije in Hrvaške, kot da bi bil on predstavnik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. Po temeljiti in polemični razpravi je bil soglasno sprejet sklep, da morajo vse članice in vsi organi Zveze spoštovati določila statuta Zveze, ki nedvoumno določajo, da imata mandat za uradno zastopanje in predstavljanje Zveze izključno predsednik in podpredsednik Zveze. Vsi ostali lahko takšne kontakte vzpostavljajo samo prek sedeža Zveze. Z zanimanjem je bila sprejeta novica, da je Urad za etnične in narodne skupnosti ali manjšine vlade Republike Hrvaške pripravljen finančno podpreti skupno prireditev vseh slovenskih društev na Hrvaškem. Svet Zveze je sklenil, da organizacijo te pomembne kulturne prireditve zaupava vodstvu slovenskega društva Triglav iz Splita.

Franc Strašek

ŠE ENA KNJIGA O SLOVENCIH NA HRVAŠKEM

SLOVENCİ NA HRVAŠKEM

Dr. Dunčo Plevnik

Knjiga z naslovom Slovenci na Hrvaškem, ki sta jo založili območna organizacija ZSSS Bele krajine in SSSK Karlovačke županije, je plod raziskovanja karlovskega novinarja Darka Plevnika o odnosih Slovencev in Hrvatov skozi zgodovino. V Karlovcu so knjigo predstavili 8. julija v veliki dvorani mestne skupščine. Na predstavitvi so govorili predsednik karlovskega županijskega sindikata Nikola Badovinac ter predstavnika založnikov iz Slovenije in Hrvaške, Jožef Kočvar in Vitomir Begović. Knjigo je uradno predstavil hrvaški gospodarski minister Nenad Porges, o njenem nastanku in o težavah z njenim izidom pa je spregovoril sam avtor. Navzoče sta pozdravila tudi Alenka Vipotnik - v imenu slovenskega veleposlaništva v Zagrebu in Franc Strašek - v imenu Slovenskega doma iz Zagreba. Prireditelj je popestril mladinski orkester sintesajzerjev.

V Splitu so knjigo predstavili 7. oktobra v slovenskem društvu Triglav. Knjigo je predstavil slovenski generalni konzul v Splitu Jože Hlep. Izrazil je zadovoljstvo, ker je izšla knjiga, ki o odnosih med Hrvaško in Slovenijo ne govori skozi dnevno politiko. Navzočim je spregovoril tudi predsednik splitskega društva Slovencev Boštjan Kordiš.

Sij

POL STOLETJA SPLOŠNE DEKLARACIJE O ČLOVEKOVIH PRAVICAH

50-letnico sprejema Splošne deklaracije o človekovih pravicah bodo počastila tudi slovenska društva na Hrvaškem, z osrednjo in skupno proslavo 5. decembra v Splitu. Gostitelj bo slovensko kulturno društvo Triglav, organizator pa Zveza slovenskih društev na Hrvaškem. Slovesnost bo potekala v Hrvaškem narodnem gledališču, v skupnem programu pa bodo med drugim nastopili mešani pevski zbori zagrebskega Slovenskega doma, reške Bazovice in splitskega Triglava. Pred tem bodo v prostorih Triglava odprli skupno likovno razstavo članov vseh društev in predstavili Slovensko-hrvaški koledar 1998/99. O programu prireditve, ki bo počastila tudi sedmo obletnico mednarodnega priznanja Republike Hrvaške in dan samostojnosti Republike Slovenije, se bo natančneje dogovorili predstavniki vseh treh društev na sestanku Zveze slovenskih društev 27. oktobra v Splitu. Napovedane slovesnosti se bodo med drugimi predvidoma udeležili člani slovenskega parlamentarnega odbora za Slovence v zamejsvu in po svetu. V Split naj bi dopotovali dan pred prireditvijo in tu začeli večdnevni obisk na Hrvaškem, med katerim se bodo seznanili z življenjem in delom rojakov - poleg splitskega še v slovenskih društvih v Zagrebu in Reki.

Marjana Mirković

IVICA KUNEJ: ČLOVEK ZA VELIKE VLOGE - NA ODRU IN ZA NJIM

Zagrebcani dobro poznajo Ivica Kuneja. Umetnika vedrega duha, z neizčrpano zakladnico domislje in šal, brez katerega ne bi bilo številnih zagrebskih anekdot (Ivica, se spomnite manekenske epizode, ko ste reklamirali šampon, ki se ni ni ni hotel peniti in ste si morali pomagati s peno za britje?)... Le redki pa vedo, kako trnova je bila pot od sirote do igralca, od umetnika do direktorja, od siromašnega fantiča do znanega Zagrebčana.

Rodil se je 14. decembra 1931 v Zagrebu, kjer je preživel vse življenje, končal vse šole, vključno z akademijo za igralno umetnost. V umetniškem obdobju ga je vodila tale misel: "Pošiljati svetlobo v globino človekove duše - to je poklic umetnika". Še en stavek se mu je vtisnil v spomin: "Svojo moč merim glede na težavnost problema, s katerim se soočam". Problemov pa je imel ogromno. Začelo se je v najstniških letih, ko je ostal brez staršev.

Težko otroštvo - Mati Ema (rojena Žagar) je bila s Kozjega, oče Jakob Kunej pa iz Slovenske Koprivnice. Sestre Anica, Angelca in Kristina so se rodile v Sloveniji, Ivica, kot zadnji otrok, pa je prišel na svet v Zagrebu, kamor so se Kunejevi preselili potem, ko se je oče lotil trgovine z lesom. Med II. svetovno vojno je družina razpadla in zdesetkana se je prvič znova sešla šele za božič leta 1955. Ivica se spominja: "Ko sem imel komaj 10 let, so očeta odpeljali v Nemčijo in za njim se je za vedno zgubila vsaka sled. Dve leti pozneje, leta 1943 mi je mati umrla za rakom. Dve sestre sta živeli na tujem in pri 13. letih sem ostal samo s tretjo sestro, ki pa ni mogla sama skrbeti zame." Leto dni je preživel v nadškofjskem konviktu selezijancev, nato pa več let v internatu zvezne tehnične šole. Ves čas je veliko bral in se ukvarjal s športom (bil je celo član hrvaške mladinske rokometne reprezentance), pomalem je tudi delal, denarno pa si je opomogel šele med srednjo tehnično šolo, ko je dobil štipendijo radia Skopje.

V Makedoniji - Kot štipendist je moral po koncu šolanja za dve leti v službo na skopski radio, kjer je delal kot tonski mojster. Spotoma se je naučil makedonščine in malo bolgarščine, lahko pa se pohvali, da je v Makedonijo prinesel rokomet. "Najpomembnejše je", pripoveduje Ivica, "da sem v tem času spoznal **Lovra Matačiča**, ki je bil v Skopju s pripombami in tako sva se sprijateljila. Po delu sva šla na pijačo v grand hotel Makedonija in takrat sem se prvič v življenju napil. Dva dneva nisem prišel k sebi! Ko sem mu pozneje zaupal, da bi rad čim več zvedel o glasbi, se mi je ponudil za učitelja. Vendar je postavil "ceno": na vsako srečanje moram prinesiti steklenico žganja!" Prek Matačiča je spoznal režiserja Habuneka, ki mu je ob neki priložnosti rekel - če vas zanima

igralstvo, pridite na sprejemni izpit na akademijo in poskusite!

Na gledališkem odru - V gledališče se je zaljubil že kot otrok, ko je videl prve predstave, oče pa je igral v amaterski skupini Slovenskega doma. Ko se je leta 1951 vrnil iz Skopja, se je odločil: odšel je na sprejemni izpit in bil izbran med 111. kandidati. Študiral je z **Borisom Festinijem**, **Nado Nučič** (hčerko **Hinka Nučiča** in **Vike Podgorske**)... in se učil pri odličnih pedagogih **Gavelli**, **Habuneku** in **Kombolu**, pa asistentu **Spaiču**, s katerim je ostal prijatelj vse do njegove smrti... Po končani akademiji je šel v Komedijo, kjer je ustvarjal nepretrgoma 25 let. Tega obdobja se Ivica rad spominja: "Odiral sem okoli 230 predstav na leto, kar skupaj zneso 5.500 predstav in prav toliko priprav in vaj... Bili smo izredna ekipa: **Sanda Langerholz**, **Đani Šegina**, **Boris Pavlenič**, **Vlado Štefančič**... Ustvarili smo prve musicle v Zagrebu - **Poljubi me Kate**, **Človek iz Manche**, **Goslač na strehi**, **Obljube, obljube**, **Jalta, Jalta**... Če je kdo zbolel, sem ponavadi vskočil prav jaz, saj sem se hitro učil besedit. Spomnim se recimo, da sem v eni predstavi odigral dve vlogi! V **Goslaču** na strehi sem igral rabinovega sina in tik pred zdajci se je izkazalo, da igralca, ki igra mladega študenta, ne bo. V hipu sem ugotovil, da se vlogi nikjer ne prekrivata. Predstava je stekla, jaz sem se za odrom preoblačil in odigral obe vloge, brez napake!" Če že mora izbirati, kot najljubši predstavi omeni **Človeka iz Mache** in **Bocaccia**: v **Bocaciu** je igral vojvodo in tudi to kot zamenjava za igralca, ki je zbolel. "Spomnim se, da sem bil na začetku prve predstave tako zelo zaskrbljen, kako bom speljal tri dejanja, da sem kar obstal na odru. In šele ko me je šepetalka opozorila - pazi, Ivica, zdaj gre: ha-ha-ha! - sem se zdrnil, gromko nasmejal, predstava je stekla in se odlično končala. Po tistem sem igral vojvodo v vseh predstavah **Bocaccia**", pripoveduje Ivica, ki se mu igralsvo zdi najlepši poklic na svetu! Vsak nastop je nov izpit. Priložnosti za popravek ni. Film? "Ker sem bil zelo zaposlen v gledališču, sem zelo malo snemal, saj mi nadrejeni niso mogli odobriti daljše odsotnosti." Kritiki? "Se strinjam s **Stanetom Severjem**, ki je nekoč rekel: *Ne more kritik prida biti, je spre-daj K in zadaj K, sredi pa so same riti*!" Sodobna umetnost? "Navdušujejo me predstave, v katerih pridejo do izraza igralci in dramska beseda, ne pa režiserjev ekshibicionizem."

Slovo od igralskega in novi izzivi - V Komediji se je srečal s sindikalnim delom. Bil je jezikav in predsednik zagrebskega izvršnega sveta **Jožinec** ga je leta 1978 povabil, da v mestni vladi vodi Odbor za vzgojo, izobraževanje, znanost, kulturo, fizično in tehnično kulturo. V njegovem štiriletnem mandatu so odprli 7 osnovnih šol, 16 otroških vrtcev, sprožil je zamisel za Univerziado, ki je nato prišla v Zagreb, odprli so Muzejski center (današnje Klovčeve dvore), začela se je gradnja ZKM... "To je bil konec moje igralske kariere. Navšidenje igralsvo!" pravi Ivica in pojasnjuje: "Tako sem se sam odločil, ker sem pri prijateljih videl, da sočasno ukvarjanje z igralsvom in 'direktorstvom' enostavno ni mogoče." Kratek čas je bil tudi generalni direktor Zagrebfilma. Ko ga je zaradi napornih dogovarjanj o (ne)izpolnjevanju

pertoarnih in finančnih nalog - vsega, kar je za gledališko zavoso! Začeli smo obnovo gledališča, ki smo jo končali kljub vojni. Naložba je znašala 12 milijonov mark in danes je **Gavella** sodobna opremljena in v celoti prenovljena." Ko je bilo veliko delo leta 1995 opravljeno in ko so prišli novi ljudje, je nastopil čas za pokoj. Zdaj se največ ukvarja z delom v Slovenskem domu, pomaga makedonskemu društvu, je podpredsednik hrvaško-kitajskega društva prijateljstva... Za prijatelje tu in tam recitira. "Se pač rad družim in z veseljem pomagam, seveda ljubiteljsko in zastonj! Sproga **Sunčica** v šali pravi, da hodim na 'zabadave'", z nasmehom pripoveduje Ivica, ki za ženo, s katero je preživel skoraj 30 srečnih let, trdi, da ga odlično razume, saj je tudi sama končala igralsko akademijo. V oporo sta mu tudi hči **Vesna** iz prvega zakona in vnukinja **Lana** **Ivana**.

Slovenstvo - Po vojni je iskal korenine in našel strica v Mariboru, kjer se je pozneje med počitnicami tudi mladostno zaljubil. To je bila velika šola slovenskega jezika. Ko je bil v drugem letniku akademije mu je režiser **Nučič** ponudil vlogo na odru Slovenskega doma. "Rekel sem, da me skrbi slovenščina, vendar me je prepričal, da bo že on poskrbel za jezik. Pri tem pa je dodal - no, ker ste visoki, bo znanje iz pet bolj počasi prišlo v glavo... Zato sem hvalen **Nučiču** in prijateljem v Slovenskem domu, da danes lahko govorim tudi v jeziku svoje matere. Igral sem v **Cankarjevi Lepi Vidi** in **Vdovi Rožlinki**", pripoveduje Ivica, ki se je v Slovenski dom vrnil ob 65-letnici društva, ko je na slovenstnosti prebral nekaj verzov. To je bil njegov prvi javni nastop po 20. letih! "Poiskali so me potem, ko so v arhivu odkrili plakate za **Lepo Vido**, na katerem je bilo tudi moje ime. Tudi zato si iskreno želim, da bi na noge postavil dramsko sekcijo v Slovenskem domu," pravi Ivica in pojasni tudi svoj odnos do slovenstva: "Seveda sem navezan na Slovenijo, čeprav sem od zgodnje mladosti, od povojnih let, ko so delali prvi popis državljanov, v vseh dokumentih zapisan kot Hrvat. Vendar s slovenskimi koreninami. Z dvema domovina-ma."

Ilika Todorovski

MIHAELA LOGAR

DRŽAVNA SEKRETARKA
V URADU ZA SLOVENCE
V ZAMEJSTVU IN PO SVETU

SLOVENSKI DOM - TA PROSTOR, TO DRUŠTVO ŽIVI!

njihovi rojaki v drugih državah.

Ni čisto tako, saj so Slovenci na Hrvaškem po finančni podpori neke v sredini med slovensko manjšino ter organiziranostjo v ostalih evropskih državah in društvi izseljencev. Ne dobivajo toliko, kot slovenska narodnostna manjšina v Avstriji, Italiji in na Madžarskem (čeprav so glede na denarno podporo zelo blizu Porabskim Slovincem), vendar pa dobivajo občno več, kot slovenska društva, ki delujejo v Evropi in prekomorskih državah.

Se vam ta sredstva zdijo zadostna? Kako lahko slovenska društva na Hrvaškem pridejo do večje denarne podpore?

V Sloveniji sta za to vprašanje poleg našega urada glavna odgovornika ministrstvo za kulturo in ministrstvo za šolstvo. Pravkar se je končal razpis ministrstva za kulturo, ki je bil odprt tudi za Slovence izven meja Slovenije. Za tiste, ki so prijavili dobre programe, so sredstva - in to ne majhna - zagotovljena. V strokovni komisiji je tudi predstavnik našega urada. Po drugi strani ministrstvo za šolstvo vsem društvom, ki izpolnjujejo pogoje, zagotavlja sredstva za učenje jezika, za učitelje, učbenike in drugo pomoč. To sta dva pomembna vira. Vse pa je seveda odvisno od kakovosti programov, vendar nemalokrat tudi od pravočasne obveščenosti.

Vsa slovenska društva na Hrvaškem še nimajo trajno rešenega prostorskega vprašanja. Usoda Slovenskega doma v Zagrebu bo recimo odvisna od denacionalizacijskega postopka.

Poznam ta problem, ki se vleče že kar nekaj časa. V poskusu njegovega reševanja sodelujemo od vsega začetka; za to se je posebej zavzel prejšnji slovenski veleposlanik v Zagrebu Ma-

lešič, zdaj pa to vprašanje spremlja novi veleposlanik Kovačič. Vsekakor smo vselej pripravljeni sodelovati v iskanju rešitve, vendar pa čudežev ne moremo obljubljati. Že doslej smo sodelovali pri naložbah v vseh društvenih prostorih, čeravno nismo vedeli, kakšna bo njihova nadaljnja usoda. Ker se pravne razmere v zvezi z lastnino spreminjajo tako v Sloveniji kot na Hrvaškem, verjamem, da bomo v prihodnje lažje zagotovili denar, potreben za prostore društev.

Od lanskega decembra Slovenci niso več izrecno navedeni v hrvaški ustavi, kar je v tukajšnji slovenski skupnosti močno odjeknilo.

O tem sta razpravljala tako slovenski parlament kot vlada, izrazili smo največ, kar lahko, to je nezadovoljstvo in nestrinjanje s to potezo. Pač pa smo od hrvaške vlade dobili zagotovila, tudi pisna, da se položaj Slovencev na Hrvaškem kljub ustavnim spremembam v ničemer ne bo poslabšal. Pri tem ne smemo pozabiti mednarodnega vidika: Slovenija in Hrvaška sta pristopili k ratifikaciji nekaterih mednarodnih konvencij in resolucij, ki tudi urejajo vprašanje manjšin. Tudi v Svetu Evrope narodnim manjšinam posvečajo vse večjo pozornost, saj se tam že konstituirajo kontrolna telesa neodvisnih strokovnjakov za uresničevanje konvencij, ki zadevajo v zaščito narodnih manjšin in vsaka država mora Svetu Evrope redno letno poročati, kako izvaja konvencije.

Med Slovenci na Hrvaškem se je postavljalo vprašanje, ali ni Republika Slovenija storila premalo, da bi preprečila spreminjanje njihovega ustavnega položaja v Republiki Hrvaški.

Novo besedilo hrvaške ustave v členu o manjšinah je nastalo tako rekoč na samem parlamentarnem zasedanju. Mi smo poznali predlog, po katerem v ustavi manjšine sploh ne bi bile več izrecno naštet, ko pa je parlament glasoval o drugačnem besedilu, slovenska vlada seveda ni mogla reagirati, saj nikakor ne more posegati v delovanje parlamenta druge države.

Junija ste obiskali Slovence v Zagrebu, bili ste v Slovenskem domu, s kakšnimi vtisi ste se vrnili v Ljubljano?

Z zelo dobrimi, saj so bili prostori Slovenskega doma živahni in zelo vitalni, polni ljudi. Prepričala sem se, da ta prostor, da to društvo živi!

Ali berete Novi odmev?

V uradu ga redno prebiramo in zelo dobro ocenjujemo. Časopisi, ki jih izdajajo Slovenci na tujem, so izjemno pomemben vir informacij o delovanju društev. Tudi tako lahko stalno in podrobno spremljamo njihovo dejavnost. Časopis je zelo pomemben in vitalen znak vsake manjšine.

Darko Šonc, Ilinka Todorovski

Kakšne so naloge vašega urada?

Urad deluje v okviru ministrstva za zunanje zadeve in je zadolžen za to, da vladi in parlamentu predlaga, kakšno politiko naj izvaja Republika Slovenija do zamejcev, zdomceev in izseljencev. Omejeni smo na tri točke, in sicer na kulturno sodelovanje in pomoč pri ohranjanju kulturne tradicije, boljše poznavanje slovenskega jezika in čim boljše odnose med Slovenijo in Slovenci, ki živijo zunaj slovenskih meja, v zamejstvu, zdomstvu in izseljenstvu.

Hrvaški Slovenci so mlada zamejska skupnost, saj so v takšni vlogi šele od osamosvojitve Hrvaške in Slovenije.

Slovenci na Hrvaškem so v primerjavi z ostalimi razmeroma dobro organizirani. Pri tem že od vsega začetka spoštujejo okvire društvenega delovanja - negovanje slovenske kulture in jezika, tako med otroci kot med odraslimi, in pa skrb za odnose z Republiko Slovenijo. Takšno vlogo dobro izpolnjujejo.

V nekaterih državah slovenska društva niso ravno enotna, kar pa nikakor ne velja za Hrvaško.

Zelo smo veseli, ker so se vsa društva povežala v Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem. To nam v veliki meri olajšuje delo, saj je prek Zveze mogoče stalen pretok idej, hkrati pa niso prekinjeni stiki s posameznimi društvi. Prav je, če se odločitve sprejemajo enotno, na enem mestu. To je dobro tako za Slovenijo kot za Slovence na Hrvaškem. Ko neko nastopa enotno, ni težav pri izpolnjevanju želja; če so izražene prek Zveze, potem to razumemo, kot usklajene zahteve Slovencev, ki živijo na Hrvaškem.

V vodstvu Zveze so opazili, da so Slovenci na Hrvaškem deležni manjših sredstev, kot

ŽELIMIR PAVIČIĆ,

DIREKTOR KRKE FARME D.O.O.

KRKA - TRETJA NA HRVAŠKEM FARMACEVTSKEM TRGU

Farmacevtska industrija prispeva levji delež k slovensko-hrvaški blagovni menjavi. Kakšen je pri tem delež Krke Farme?

- Na hrvaškem trgu ustvarimo okoli 273 milijona kun prometa na leto. Prodamo za 224 milijonov kun farmacevtskih proizvodov, za 13,5 milijonov kun veterinarskih pripravov in za 36 milijonov kun kozmetike. Nudimo zdravila za humano uporabo, veterinarske preparate, kozmetične izdelke in proizvode iz programa Zelena zdravila.

Ali vam je sporazum o prosti trgovini kaj olajšal poslovanje na Hrvaškem?

- V skladu s sporazumom je 12-odstotno carino za uvoz zdravil zamenjal 1-odstotni obračun zavisnih stroškov. 12-odstotno carino plačujemo samo še za tiste preparate, ki vsebujejo več kot 51 odstotkov uvožene substance, v Krki Novo mesto, vendar je teh preparatov zelo malo. Sporazum je seveda izboljšal naš tržni položaj, vplival pa je tudi na cene proizvodov, saj smo nekatere lahko znižali.

Toda Krkini proizvodi, zlasti zdravila, so še vedno cenejši v Sloveniji kot na Hrvaškem.

- Na cene v prvi vrsti vpliva 22-odstotni davek na dodano vrednost (PDV). Za vsa tista zdravila, ki niso na pozitivni listi Hrvaškega zavoda za

zdravstveno zavarovanje in ki so v prosti oziroma tako imenovani "ročni" prodaji, pa lekarne obračunavajo še 35-odstotno maržo. PDV in marža skupaj občutno zvišujeta končno ceno naših zdravil na Hrvaškem.

Ko je Hrvaški zavod za zdravstvo skrčil listo brezplačnih zdravil, je z nje izpadlo veliko slovenskih proizvodov. Tedaj so to nekatere imenovali kar farmacevtska vojna. Kako je to vplivalo na položaj Krke na Hrvaškem?

- 1. julija 1997 je bilo s pozitivne liste umaknjenih 25 odstotkov naših farmacevtskih proizvodov. Še pred leti smo z zdravili oskrbovali okoli 24 odstotkov hrvaškega trga in smo zasedali drugo mesto, takoj za Plivo. Z uvedbo nove pozitivne liste zdravil nas je prehitel še Belupo, tako da smo padli na 3. mesto. Zdaj oskrbujemo okoli 13,5 odstotka hrvaškega trga. Leta 1997 smo prodali za 228 milijonov kun farmacevtskih proizvodov, letos pa pričakujemo, da se bo prodaja ustavila pri 224 milijonih kun, kar je za 14 milijonov kun manj, kot leto poprej. To je posledica krčenja pozitivne liste.

Ali vas je kaj prizadela denarna kriza v hrvaškem zdravstvu?

- Razmere so katastrofalne. Naše terjatve trenutno znašajo okoli 100 milijonov kun. Od tega je za plačilo zapadlo že prek 48 milijonov kun. Z

veledrogerijami smo dogovorjeni, da plačujejo v 60 oziroma 90 dneh, vendar danes terjamo denar, ki bi moral biti vplačan že pred 180 dnevi.

Hrvaški minister za zdravstvo Reiner je pred kratkim izjavil, da je od Krke prejel zagotovilo, da ne bo ravnala tako drastično kot Pliva, ki je zaradi dolga ustavila dostavo zdravil lekarnam in veledrogerijam.

- Z veledrogerijami se dogovarjamo, da nam plačajo vsaj nekaj, vendar za zdaj denar prejemo le "po kapljicah". Zaenkrat še ne nameravamo ustaviti dobave zdravil, razen nekatere katastrofalni dolžnikom, od katerih že dolgo zaman terjamo po 14-15 milijonov kun. To so kupci drugega reda. Njim dobavljamo samo blago do vrednosti 75 odstotkov denarja, ki so nam ga nakazali prejšnji mesec.

Krka je na Hrvaškem dobro znana blagovna znamka. Ali kljub temu veliko vlagate v propagando?

- Vsako podjetje mora veliko pozornosti nameniti tudi propagandi. Ko gre za prodajo zdravil, veljajo dodatna pravila. Za njihovo predstavljajanje je zadolžena medicinsko-informativna služba. Krka ima na Hrvaškem 24 strokovnih sodelavcev, ki obiskujejo zdravnike, jim strokovno pojasnjujejo delovanje preparatov in prispevajo k izgradnji primerne podobe naših farmacevtskih izdelkov. Ali

morda neposredno občutite občasna trenja v meddržavnih odnosih? V glavnem ne. Politični odnosi med Slovenijo in Hrvaško ne vplivajo na naše delo. Samo občasno se v tisku pojavijo napisi uperjeni proti Krki kot slovenskemu podjetju. Pred časom se je pisalo o odpadkih, ki smo jih prek reške luke izvažali v prekomorske države. Pojavili so se napisi, da "Slovinci onesnažujejo okolje" in da "Slovinci odpadke iztovarjajo na Hrvaškem". Kar seveda ni bilo res. Zadnji primer se je pojavil ob izboru za hrvaško miss. Prejeli smo nekaj telefonskih klicev, ko so posamezniki protestirali, ker je predstavnica Krke glasovala za Muslimanko in grozili, da ljudje zato ne bodo kupovali Krkinih proizvodov.

Krka Farma je pred leti v veliki meri pomagala pri obnovi prostorov Slovenskega doma v Zagrebu. Kakšen je vaš pogled na združevanja tukajšnjih Slovencev, na delovanje Slovenskega doma.

- Pri obnovi Slovenskega doma smo pomagali v skladu z možnostmi. Verjetno bi bila lahko pomoč še večja, vendar pa so tudi naši izdatki omejeni in tudi mi moramo gledati na vsak "dinar". Slovenski dom ima dolgo tradicijo. Veliko ljudi, ki so danes na odgovornih in vodilnih položajih v Sloveniji, je študiral v Zagrebu in se družilo v Slovenskem domu, ki je imel nekoč tudi vlogo "slovenskega študentskega doma". V Zagrebu živi veliko Slovencev. Prek Slovenskega doma lahko ohranjajo stike z matično državo. Krka Farma je hrvaško podjetje, ki ga je ustanovilo slovensko podjetje. Tudi zato je naša dolžnost in naloga, da pomagamo takšnemu delovanju Slovenskega doma in Slovencev na hrvaških tleh.

(D.Š./I.T.)

INOVATOR MED NAMI:

HIDROSANKE NA VETER INŽENIRJA ZORANA ŠONCA

Ze pred petnajstimi leti se je našemu uglednemu članu, inženirju elektrotehnike Zoranu Šoncu (poznano

ga kot izvrstnega klavirista, saj je akademski glasbenik) porodila zamisel: če se lahko sankamo na snegu, zakaj ne bi tega počeli tudi na vodi. Pred dobrimi štirimi leti je naredil projekt sank na vodi. Patentiral in zaščitil ga je pri Državnem zavodu za patente pod imenom "Tija", kar pomeni - morje in jaz. Ta patent mu je prinesel dve srebrni odličji: eno na razstavi inovacij nautike na Reki leta 1996, drugo pa lani na razstavi "Eureca" v Bruslju. Tam je sodelovalo 750 inovatorjev iz 42 držav s skupaj 1200 inovacijami. Hidrosanke na veter so nova tehnična rešitev za plovbo na veter brez motorja. Namenjene so za rekreacijo mladine in odraslih, za športni trening in tekmovalno. Prirejane so za plovbo na

Jadranskem morju, posebno za veter maestra, ki pihava vsak dan. Svoj projekt za izdelavo je ponujal Elanu, Risu, Hrvaškem olimpijskem odboru in drugim na Hrvaškem. Brez uspeha. Nikoli ni bilo preveč razumevanja, ali pa je manjkalo denarja. Medtem se za njegove sank na vodi "hydroseigh on wind" zanimajo proizvajalci iz Španije, Švice, Nemčije, ZDA, Češke, Francije, Belgije in Švedske. Inovator Zoran Šonc pa ne bi rad, da bi projekt odkupil kakšen tujec, ki bi sankne potem prodajal na našem trgu. Mogoče bo Novi odmev pomagal, da se najde proizvajalec v eni od naših dveh domov. Da bi sankne najprej zaplule ob naših morskih obalah. Srečno, Zoran in dobro morje! *Silvin Jerman*

KAJ JE NOVEGA V SLOVENSKO-HRVAŠKIH ODNOSIH?

Brioni - Na konferenci Srednjeevropske pobude so sodelovali zunanji ministri 16 držav, med njimi tudi iz Slovenije. Slovenski minister **Boris Frlec** se je ob tej priložnosti posebej pogovarjal s hrvaškim kolegom **Matejem Granićem**.

Zagreb - Slovenski varuh človekovih pravic **Ivan Bizjak** se je 10. junija sešel s hrvaškim kolegom, ljudskim pravobranilcem **Antejem Klačićem**.

rićem. Bizjaka sta sprejela tudi predsednik hrvaškega državnega sabora **Vlatko Pavletić** in predsednik ustavnega sodišča **Jadranko Crnić**.

Opatija - Ministra za notranje zadeve **Ivan Penić** in **Mirko Bandelj** sta na rednem sestanku (6. julija) ugotovila, da slovenska in hrvaška policija izvrstno sodelujeta v preprečevanju organiziranega kriminala, trgovanja z mamili in nezakonitih migracij.

Zagreb - 20. julija sta se sešla kmetijska ministra **Ciril Smrkolj** in **Zlatko Dominiković**.

Teme: uresničevanje prostotrgovinskega sporazuma, odkup pšenice in

mleka ter slovenska vloga pri pogajanjih Hrvaške o članstvu v Svetovni trgovinski organizaciji.

Zagreb - Po treh letih se je 21. julija znova sešla mešana diplomatska komisija za meje, ki jo vodi **ta Hrvoje Kačić** in **Peter**

Toš. Člani komisije so se dogovorili za pospešeno delo izvedenskih skupin. Strinjali so se, da se je na mejnem območju treba izogibati incidentom, ki škodijo meddržavnim odnosom.

Ljubljana/Zagreb - Slovensko elektrogospodarstvo (ELES) je 30. julija zaradi neplačanih računov za elektriko iz Jedske elektrarne Krško izključilo dva daljnovoda proti Hrvaški. Istega dne je pomočnik hrvaškega ministra za zunanje zadeve **Ivo Sanader** slovenskemu veleposlaniku v Zagrebu **Boštjanu Kovarčiču** izročil ostro protestno noto. S tem se je začel tako imenovani slovensko-hrvaški energetski spor, ki se do danes še ni razrešil.

Otočec - O nesoglasjih glede Jedske elektrarne Krško sta se 31. julija pogovarjali vladni delegaciji, ki jo je s slovenske strani vodil minister za gospodarske dejavnosti **Dragonja**, s hrvaške pa pomočnik gospodarskega ministra **Roman Nota**.

Ljubljana/Zagreb - Slovenska geodetska uprava je lastnikom hiš v

ska ministra **Nenad Porog** in **Metod Dragonja** so se 25. avgusta pogovarjali o vseh odprtih vprašanjih med državama. Na sestanku so sprejeli štiri sklepe: v 20 dneh bo v Ljubljani sklican sestanek finančnih ministrov o pravicah in obveznostih nekdanje zagrebške podružnice Ljubljanske banke. Če dogovor o tem vprašanju ne bo dosežen v 3 mesecih, bosta državi za

pomoč zaprosili Mednarodni denarni sklad oziroma Svetovno banko. V 20 dneh se bodo v Zagrebu sešli izvedenci pravosodnih ministrstev, ki morajo pripraviti sporazum o pravno-premoženjskih vprašanjih. Oktobra se bo v Ljubljani sešla mešana diplomatska komisija za meje. Nadaljevala se bodo pogajanja o položaju Jedske elektrarne Krško. Če dogovor o tem vprašanju ne bo dosežen v 3 mesecih, se bosta državi odločili za mednarodno arbitražo.

Mokrice - Zunanja ministra **Mate Granić** in **Boris Frlec** ter gospodar-

Ljubljana - 17. septembra so se sešli predstavniki gospodarskih mi-

nistrstev. Tema: Jedska elektrarna Krško.

Zagreb - Delegaciji pravosodnih ministrstev,

Sodelovanje v gospodarstvu **Zagreb** - Upravni odbor mešane slovensko-hrvaške gospodarske zbornice je 23. junija razpravljal o blagovni menjavi in uresničevanju prostotrgovinskega sporazuma.

Zagreb - Na 74. mednarodnem jesenskem velesojmu (14.-20. september) je sodelovalo okoli 160 slovenskih razstavljalcev.

Zagreb - 23. septembra je v Zagrebčanki slovenska modna hiša Mura priredila "show room" za so-proge veleposlanikov akreditiranih na Hrvaškem. Manekeni modne agencije Casper so predstavili okoli trideset Murinih izdelkov iz kolekcije jesen-zima 1998/99.

ki sta ju vodili slovenska državna sekretarka **Nives Marinšek** in pomočnica hrvaškega ministra **Snježana Bagić**, sta se 18. septembra pogovarjali o besedilu pravnopremoženjskega sporazuma.

New York - Med letnim zasedanjem Generalne skupščine Združenih narodov sta se 25. septembra sešla zunanja ministra **Frlec** in **Granić** in se pogovarjala o uresničevanju mokrskih dogovorov.

Washington - 6. oktobra sta se med letno skupščino Mednarodnega denarnega sklada sešla finančna ministra **Mitja Gaspari** in **Borislav Škegro**. Temi: Ljubljanska banka in hrvaške izkušnje z davkom na dodano vrednost.

Brdo pri Kranju - Predstavniki ministrstev za gospodarstvo so 15. in 16. oktobra usklajevali besedilo novega meddržavnega sporazuma o Jedski elektrarni Krško.

O DRŽAVLJANSTU REPUBLIKE SLOVENIJE (4. DEL) PRIDOBITEV DRŽAVLJANSTVA ZA OTROKE ROJENE V TUJINI

V številki 5. Novega odmeva smo pisali o postopku za pridobitev državljanstva Republike Slovenije za otroke, ki so rojeni na območju Republike Slovenije. Današnji prispevek pa je kratko pojasnilo, kakšen je postopek za pridobitev državljanstva Republike Slovenije za otroke rojene v tujini.

Zakon o državljanstvu Republike Slovenije v 5. členu določa: "V tujini rojeni otrok, katerega eden od staršev je ob njegovem rojstvu državljan Republike Slovenije, drugi pa je tuji državljan, dobi po rodu državljanstvo Republike Slovenije, če je do dopolnjenega 18. leta starosti priglasen kot državljan Republike Slovenije ali če se do dopolnjenega 18. leta starosti dejansko za stalno naseli v Republiki Sloveniji z roditeljem, ki je državljan Republike Slovenije. Priglasitev iz prejšnjega odstavka ni potrebna, če bi otrok ostal brez državljanstva. Izjavo o priglasitvi iz prvega odstavka tega člena je potrebno podati pri organu, pristojnem za vodenje otrokovega rojstva, ali pri pristojnem organu Republike Slovenije v tujini, ki je pooblaščen za opravljanje konzularnih zadev. Otrok lahko priglasijo za državljana Republike Slovenije tisti od staršev, ki je državljan Republike Slovenije. Če je otrok pod skrbništvom, ker nima staršev ali jim je odvzeta roditeljska pravica ali poslovna sposobnost, ga lahko priglasijo skrbniki, ki je državljan Republike Slovenije, s soglasjem občinskega organa, pristojnega za socialno varstvo."

Če je otrok rojen v tujini in če je eden od staršev tuj državljan, je treba dati prednost pristnejši zvezi, torej dejstvu, da je otrok rojen v tujini in da je eden od staršev tuji državljan. V tem primeru otrok ne pridobi državljanstva ex lege (po samem zakonu), temveč je za to potrebna posebna izjava volje tistega od staršev, ki je ob otrokovem rojstvu slovenski državljan. Soglasje tistega od staršev, ki je tujec, ni potrebno. Izjavo volje zakon imenuje priglasitev, v praksi

pa to pomeni, da navadno pisno izjavo poda tisti od staršev, ki je slovenski državljan. Izjavo je potrebno podati do 18. leta otrokove starosti. Rok je prekluziven in ga v nobenem primeru ni mogoče podaljševati. Glede same priglasitve veljajo pravila splošnega upravnega postopka. Izjava mora biti napisana v slovenskem jeziku. Overitev izjave ni potrebna. Če tisti od staršev, ki ima po zakonu pravico do priglasitve, živi v tujini, je treba izjavo podati pri najbližjem diplomatskem oziroma konzularnem predstavništvu Republike Slovenije v tujini.

Starši pogosto opustijo priglasitev otroka bodisi zaradi nevednosti ali mogoče zaradi trenutnih interesov. V tem primeru zakon določa še eno možnost. Zakon o državljanstvu Republike Slovenije v 6. členu pravi: "Pod pogoji iz prvega odstavka prejšnjega člena pridobi državljanstvo Republike Slovenije tudi oseba, starejša od 18 let, če se do dopolnjenega 23. leta starosti z izjavo opredeli za državljanstvo Republike Slovenije. Izjavo iz prejšnjega odstavka je potrebno podati pri organu pristojnem za vodenje matične knjige, v katero bo izvršen nakaden vpis rojstva, ali pri pristojnem organu Republike Slovenije v tujini, ki je pooblaščen za opravljanje konzularnih zadev."

Glede na to, da starši kot otrokovi zakonski zastopniki pogosto sami presojajo v njegovo korist (interes skozi lastne interese), je otroku, ki ga tisti od staršev, ki je slovenski državljan, ni priglasil do 18. leta starosti, dana možnost, da to stori sam do 23. leta starosti. Tudi tokrat je rok prekluziven in ga ni mogoče podaljševati. Pomembno je, da izjava o priglasitvi pred dopolnjenim 23. letom starosti prispe k pristojnemu organu (drugi odstavek 6. člena) ali da je pred tem odana priporočeno na pošto. Zakon o državljanstvu v vseh določbah sledi načelu, da mladoletne osebe v državljanstvu delijo usodo staršev, zato ga samostojno ne morejo pridobiti niti izgubiti. Če je otrok rojen v tujini in če je eden od staršev tuj državljan, ni nobene osnove, da bi pridobil slovensko državljanstvo v primeru, ko tisti od staršev, ki je bil ob njegovem rojstvu slovenski državljan, umre ali mu je odvzeta opravilna sposobnost ali roditeljska pravica; zato ne more izraziti svoje volje, da bi otrok postal slovenski državljan.

Franc Strašek

Viri: Zakon o državljanstvu Republike Slovenije, Ustava Republike Slovenije (uvodna pojasnila A. Mesojedec Perinšek), Upravna praksa

GLOSA

CASH AND CARRY

(PLAČAJ IN ODNESI!)

Nam, ki smo z eno nogo v Sloveniji, z drugo pa na Hrvaškem in kar naprej potujemo sem ter tja (če seveda ne pride kaj vmes), se nujno vsiljuje primerjave med Slovenci in Hrvati. Čeprav živimo tako blizu, da so nad nami skoraj isti oblaki, se Slovenci in Hrvati v mnogočem zelo razlikujejo. Naj se zgodi karkoli (in tega je, morate priznati, kar nekaj), bodo na eni strani Kolpe mislili tako, na drugi drugače. Belo - črno. Da - ne. Noč - dan. Kot pozitivni in negativni pol na magnetu se po eni strani privlačijo, po

drugi pa odbijajo, a eni ne morejo brez drugih.

No, kjer je magnet, tam je tudi elektrika. Ah, ta elektrika, še posebej jedrska. Naša skupna rakovna rana. Že na tem zapletenem primeru se vidi, da obstaja enostaven dvopolni model razmišljanja. Slovenci bi radi, da bi Hrvati plačali elektriko, Hrvati pa to ne bi. Zakaj bi pa plačali, saj je elektrarna tudi hrvaška. Pozablajo, da je NEK zgrajena v tistem mračnem obdobju, ko se ni čisto dobro videlo, kaj kdo dela in kdo to plača. Zdaj pa se vidi. Pa so Slovenci rekli: "Cash and carry!" in izključili elektriko. Hrvatje pravijo, da ta formula za njih ne velja. To je tudi sicer v nasprotju z načinom življenja na Hrvaškem, kjer nihče nikomur nič ne plača, pa vseeno še naprej uspešno poslujejo med seboj. Seveda

pa se tudi Slovenci obnašajo, kot da je električno instalacijo že v raju napeljal Slovenec, pa je Bog brez težav lahko rekel: "Naj bo luč!" Pa nič zato. Tudi Hrvati imajo svoje adute. Če Slovenci ne bodo dali elektrike, Hrvati Slovencem ne bodo vrnil kombija, ki so ga slovenski James Bondi pomotoma parkirali na Hrvaškem. Pa vse te obmejne razprtije, čigava je katera njiva ali vas. Jeza na obeh straneh, ljudje v teh obmejnih krajih bi pa najrajši, da se jih pusti pri miru. Menda je vse od ločitve, pardon, osamosvojitve najljubša knjiga v teh krajih: "Otroci, čigavi ste?". Odgovor je kot pri vseh otrocih ločenih starših: Od tistega, ki da večjo alimentacijo. Piranski zaliv! Nikakor se ne morejo dogovoriti o meji. Mene to pravzaprav ne čudi. Kako pa se lahko postavijo mejniki na morje. Samo nekakšne črte na papirju - to ni nič. Meja mora biti meja, s carino, obmejnimi policaji in policijskimi psi, morda še malo bodeče žice. To je meja. Če bi v morju plaval vsaj morski psi, piranhe ali kaj drugega zobatega, da se ne bi moglo kar tako brez vprašanja plavati sem in tja! Če bi imeli takšno "pravo" mejo, potem bi lepo priplavali do nje, pokazali potni list in vse tisto, kar je treba ocariniti in mirno odplavali naprej. Tako pa...

Pa kaj mi mar, bodo že rekli to mejo, saj so plačani za to. Seveda pa ne obstajajo samo razlike. So tudi podobnosti. Ena od njih je zbirateljska strast. Te dni v Sloveniji množično nabirajo gobe in zbirajo denar od odkupa, medtem ko se na Hrvaškem zbirajo računi za nagradno igro Ministrstva za finance. Gospodinje ne kupujejo več vse naenkrat, ampak vsako stvar posebej. V trgovinah so zato nastale

vrste, ker se najprej kupi kruh, čez pol ure mleko, pa spet čez pol ure pašteta ali kaj drugega, tako da se dobi vsaj tri do štiri račune, kar povečuje možnost za glavni dobiček v višini 100.000 kun.

No, na Hrvaškem so se začeli množično pojavljati tudi druge vrste zbiralci: zbiralci podjetij, bank, hotelov... sploh vseh kolikor toliko vrednih predmetov. To je sicer zelo ozek in specifičen krog zbiralcev in verjetno zato ni zanimiv širokim delavskim masam, pa jim bomo tokrat prizanegli s pisanjem.

Hrvatoma niso glavna prepovedanja samo Slovenci. Vzporejajo se tudi z Američani. Primerjajo standard, ki je resda malce boljši v Ameriki, primerjajo pa tudi predsednika, ki je po splošnem mnenju vseeno boljši na Hrvaškem. Amerikanci so dvignili takšen hrup, ker je njihov predsednik bolj ljubil eno državljanke kot druge državljanke. To se hrvaškemu predsedniku ne more zgoditi. On ima vse enako rad. Takšen tudi mora biti, ne pa, da ima nekatere rajši kot druge. Ameriška opozicija je za rušenje svojega predsednika uporabila že skoraj teroristično metodo: predsedniku so podtaknili seks-bombe, ampak ... kdo bo reagiral na seks-bombo? Medtem ko imajo v Ameriki sex-gate, so na Hrvaškem od vseh gat zanimive morda samo "gate", ki se sušijo za predsedniško palačo. Dolgčas? Mogoče bo postalo zanimivo, če bodo spet uvedli komisije za ugotavljanje premoženja, pa se bo na koncu morda le zvedelo, ali so to navadne bombažne "gate" ali pa gre za kaj bolj dragocenega. Pa kot pravijo Hrvati: "Živi bili i vidjeli!"

Irena Hribar - Buzdovačić

BORIS ZARNIK: SLOVENSKI ZNANSTVENIK IN DOMOLJUB

Minilo je stoletnajst let od rojstva Borisa Zarnika, enega od ustanoviteljev našega društva.

Boris Zarnik se je rodil 11. marca 1883 v Ljubljani. Po končani srednji šoli je leta 1901 začel študirati medicino in filozofijo v Jeni. Študij je nadaljeval v Wuerzburgu, kjer je leta 1904 diplomiral iz zoologije, botanike in kemije. Postal je doktor znanosti na področju zoologije. V Wuerzburgu je bil do leta 1910 asistent, pozneje je postal predavatelj na katedri za zoologijo in docent zoologije in komparativne anatomije, leta 1915 pa je bil imenovan za izrednega profesorja. Istega leta je turška vlada dr. Borisa Zarnika povabila, naj na medicinski fakulteti v Carigradu prevzame položaj profesorja biologije. Zarnik je povabilo z veseljem sprejel, saj se mu je ponudila priložnost, da pokaže svoje znanstvene in organizatorske sposobnosti. Dobil je velika denarna sredstva, s katerimi je uspel zgraditi in sodobno opremiti Zavod za biologijo. V Carigradu je predaval tri leta. Leta 1918 so ga povabili, da pride v Zagreb, kjer so ustanavljali novo medicinsko fakulteto zagrebškega vseučilišča. Ponudbo je sprejel z navdušenjem. Odločitev je pozneje pojasnil z besedami: "Četudi bi me povabili v Berlin, Pariz ali celo za direktorja Rockefeller-

lerjevega instituta, bi katedro v Zagrebu sprejel z enako radostjo".

Zarnik v Zagrebu

Tako ga je pot zanesla v Zagreb, na položaj rednega profesorja biologije, histologije in embriologije. V šolskem letu 1919/20 je že bil dekan medicinske fakultete. Z njegovim prihodom je biologija na zagrebški medicinski fakulteti postala neodvisna od filozofske fakultete. V študij je vnesel nov duh in nove metode eksperimentalne biologije. To je bil povsem nov pristop k biologiji - ne samo v Zagrebu, ampak v celi Hrvaški. Postavil je temelje v študiju napredne darvinistične teorije, ki je bila pozneje sprejeta v celetnem hrvaškem šolstvu. Ni imel tako dobrih gmotnih pogojev kot v Carigradu, pa je vseeno uspel organizirati in moderno opremiti morfološko-biološki zavod medicinske

Letos mineva 80 let odkar je začela delovati medicinska fakulteta na univerzi v Zagrebu. Anatom dr. Drago Perović je imel prvo predavanje 12. januarja 1918, to je samo nekaj mesecev potem, ko je hrvaški sabor (novembra leta 1917) odobril začetek delovanja fakultete. Sicer so bili ustanovitelji te fakultete Teodor Wickerhauser, Miroslav Čačković in Dragutin Mašek. Ti so poskrbeli, da so bili za prve profesorje izbrani sami priznani zdravniki z različnih evropskih medicinskih fakultet, ne glede na njihovo narodnost. Poleg Avstrijca Mayerhofera, Čehov Smetanke in Praška, Rusa Saltykova, Srbov Budisavljevića in Popovića ter Hrvatov, so bili tudi Slovenci Zarnik, Šavnik in Kogoj. Vsi ti so že dosegli reputacijo na univerzah, kjer so do tedaj delovali.

Dr. Albert Majder /upokojeni kirurg, otroški kirurg in pneumolog iz Izole/

fakultete, na katerem je deloval vse do svoje upokojitve v študijskem letu 1942/43. O tem zavodu je pisal v knjigi Metode in problemi medicinskega pouka, ki jo je leta 1930 izdal Rockefellerjev sklad v New Yorku. Prispevek je bil bogato opremljen s fotografijami stavbe, laboratorijskih prostorov za profesorje in študente ter celo s tlorisi vseh nadstropij. S svojim delovanjem je dvignil ugled zagrebške medicinske fakultete v svetovni medicinski javnosti. Objavil je okrog 20 znanstvenih ter 70 strokovnih in poljud-

noznanstvenih del. Nekatere njegove publikacije so dobile svetovni pomen. Dr. Boris Zarnik je deloval tudi v Hrvaškem prirodoslovnem društvu in bil celo njegov predsednik. Po njegovem načrtu je zgrajen Oceanografski institut v Splitu. Bil je eden od ustanoviteljev antropološke sekcije Sociološkega društva.

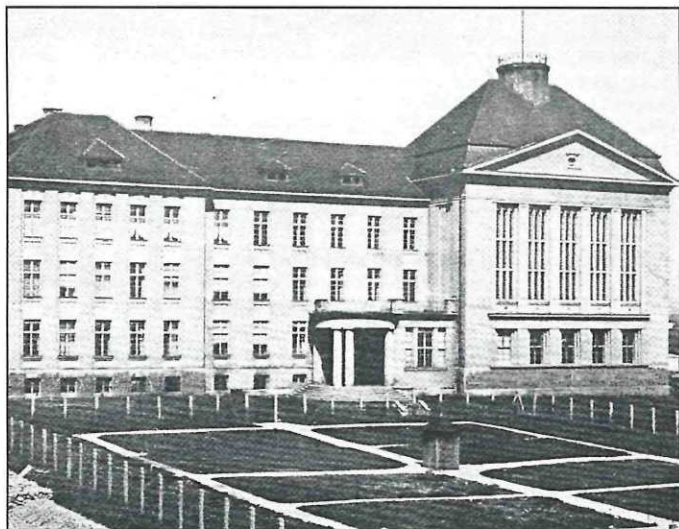
Zarnik v Slovenskem domu

Ko se je leta 1929 porodila zamisel o ustanovitvi slovenskega društva v Zagrebu, je bil prof. dr. Boris Zarnik med deseterico ustanoviteljev. Bil je podpredsednik prvega odbora, pozneje pa več let predsednik društva. Prvo predavanje v Narodni knjižnici in čitalnici je 19. februarja 1930 pripravil prav prof. Boris Zarnik. To je bil začetek delovanja prosvetnega odseka društva, ki si je zastavil cilj, da bo vsako sredo organiziral predavanje. Profesor Zarnik je bil glavni pobudnik, organizator in pogosto tudi predavatelj. Društvo je za

to dejavnost, ki je potekala pod Zarnikovim vodstvom, dobilo častno priznanje Druga ljudska univerza v Zagrebu. Boris Zarnik ni bil samo dober organizator. Bil je tudi zelo družaben in duhovit sogovornik. Med starejšimi zdravniki, njegovimi študenti, še danes krožijo anekdote o šalah, ki jih je "zbijal" na fakulteti. V našem društvu se je za vsako Miklavžovo našemil v Sv. Miklavža. Rad je imel otroke in je v svojem stanovanju redno prirejal otroške maskarade. Med večletnim bivanjem v Nemčiji se je poročil z Nemko, ki mu je rodila tri hčerke. Umrli je v Zagrebu 13. januarja 1945 leta.

Silvin Jerman

O prof. dr. Franu Kogoju smo obširno pisali v 2. številki Novega odmeva (april 1997), v naslednji številki pa bomo predstavili tudi prof. dr. Pavla Šavnika, tretjega slovenskega profesorja, ki se je v anale zagrebške medicinske fakultete vpisal z zlatimi črkami.

Zarnikove duhovitosti in domislice

Na izpit k profesorju Zarniku pride študent - Dalmatinec atletske konstitucije. Bil je zelo vroče poletje in študent je bil v srajci s kratkimi rokavi. Zarnik je takoj opazil, da je fant močno dlakav po rokah in prsih. Z znanjem inteligentnega Dalmatinca je bil zelo zadovoljen in ko je ob koncu izpita zahteval njegov indeks, da mu vpiše deseterko (najvišjo oceno), si ni mogel kaj, da ga ne bi vprašal, ali v Dalmaciji še živijo opice. Študent je takoj razumel, kam je meril profesor in je odgovoril, da ne več. Zarnika, ki je imel velik nos, pa je brž vprašal: - Ali v Sloveniji še živijo nosorogi?

Študent je na izpitu iz histologije dobil za mikroskopski pregled preparat ženske dojke. Razmišljal je in se znožil, mlada asistentka, ki je stala v bližini, mu je hotela pomagati in se je zato prijala za svojo dojko. Profesor Zarnik, ki je to opazil, je preparat dojke nemudoma zamenjal s preparatom penisa. Obrnil se je k asistentki in dejal: - Pa mu tudi zdaj pokažite!

Dr. Albert Majder

ZOFKA KVEDROVA:

PLODNA PISATELJICA IN VEČNA BOJEVNICA

Spoznala sem revščino in lakoto, a zdravje in moj nezlomljiv optimizem sta mi pomagala prenesti vse hude dni življenja. Kakor malokatera ženska sem okusila strup obrekovanja in krivičnih žalitev, vendar mi je dala usoda na srečo širok in močan hrbet ter ponosno srce. V mnogih bojih svoje duše, v marsikateri zunanji nesreči sem se prepirala, da je glavni vir življenjske sile spoštovanje do samega sebe in da človek svoje sreče nikakor ne sme spravljati v odvisnost od tega, kar o njem mislijo drugi ljudje."

Te besede, zapisane leta 1913 so bile vodilo Zofki Kvedrovi, slovenski pisateljici, ki je skoraj pol življenja preživela v Zagrebu. Rodila se je pred 120. leti - 22. aprila 1878 v Ljubljani, nato pa se je s starši dolgo selila, dokler se ni njen nestalni in pijači vdan oče končno ustalil v Loškem potoku, kjer se je zaposlil kot občinski tajnik in si omislil trgovino in gostilnico. In bil - kot je nekoč zapisala Kvedrova - sam svoj najboljši gost: "*Bil je dober človek, zlat človek - samo če ne bi bilo pijače!*" Mati je bila mrka in trda, žrtev zavoženega zakona. Po končani šoli v Ljubljani je Zofka Kvedrova tajnikovala namesto očeta in pomagala v domači trgovini in gostilnici. Od doma, ki ga je razjedal alkohol, je odšla zagrenjena: "*Toliko sramu, kakor sem ga prebila jaz od petnajstega do osemnajstega leta, ne pretrpim celo življenje več.*" Postavila se je na lastne noge, delala v odvetniških pisarnah, pri dvajsetih pa je začela uredništvom pošiljati "plodove svoje domišljije".

Prve črtice je objavila leta 1898 v Ljubljanskem zvonu, Domu in Svetu, Edinosti in Slovenki. Pozneje je krajši čas delala v tržaški upravi Slovenke, ki je bil prvi slovenski ženski list.

Praško obodnje - Leta 1900 se je s prvim možem, pesnikom hrvaške moderne in zdravnikom **dr. Vladimirom Jelovškom** preselila v Prago, kjer je preživela naj srečnejša leta življenja. Tu se je dokazala kot pisateljica (objavila je zbirke kratke proze Misterij žene, Iskra, Odsevi, Iz naših krajev, Ljubezen), prevajalka in urednica (urejala je hrvaški list Sijelo in slovenski časopis Domači prijatelj, ki ju je izdajal tovarnar Vydro). Praškim letom je poseben pečat vtisnila njena prva knjiga Misterij žene, ki je razkrivala položaj, tujenje in poniževanje žensk - kmetice, delavke in meščanke. Kritiki so kratke črtice o življenju brezpravne ženske, žrtve družbenih razmer in patriarhalnih odnosov v družini raztrgali, češ da se dvaindvajsetletnemu dekletu o tako temnih plateg življenja še sanjati ne bi smelo. Po njej so planili tako liberalci kot klerikalci; zanjo so se zaveli samo tedaj socialisti, poleg **Ivana Cankarja** še **Ethin Kristan** in **Karel Linhart**, ki je zapisal, da je Kvedrova napisala knjigo, "*kakršne še ni*

bilo v zgodovini slovenskega ženstva in jih je kaj malo v zgodovini slovenskega slovstva sploh". Zofka Kvedrova se kljub podpori socialistov ni želela politično ali strankarsko opredeljevati, saj - kot je nekoč zapisala - "stranke samo pobijajo druga druga in razvešajo slabosti tega ali onega na veliki zvon".

V Zagrebu - Ko se je leta 1906 preselila v Zagreb, je postala urednica ženske priloge nemško pisanega Zagrebškega dnevnika (Frauenzeitung pri Agramer Tagblattu), kjer je objavljala črtice o svojih otrocih (Vladka, Mitka, Mirica) in vojne novele ter začela ustvarjati v hrvaščini. Leta 1918 je začela izdajati svoj mesečnik za "kulturne, socialne in politične interese žensk" Ženski svijet, ki ga je pozneje preimenovala v Jugoslovensko ženo. Ko je mesečnik leta 1920 prenehal izhajati, je začela pripravljati zbornik z naslovom Almanah jugoslovanskih žena (izšel 1921). V Zagrebu je nastalo njeno najpomembnejše delo, roman Njeno življenje. Pogum za njegovo pisanje je zbrala na osebni nagovor srbskega socialista in publicista Dimitrija Tucovića, ki je občudoval njene vojne novele in bil prepričan, da bi morala svoj smisel za množico in široko dogajanje, predvsem pa velik talent usmeriti v pisanje obsežnega knjižnega dela. Kmalu po srečanju s Tucovićem je v samo treh tednih napisala Njeno življenje, roman o Tildi Ribičevi, o njeni rosnosti in lepi mladosti, o njenih mukah matere in žene. Rokopis je leta 1914, tik pred začetkom prve svetovne vojne poslala Slovenski matici v Ljubljano, vendar je roman zaradi vojne vihrje izšel šele leta 1918, kar leto dni pozneje, kot njen naslednji roman Hanka. Hanka je Zofka Kvedrova napisala v hrvaščini. Osebnost, izrazito protivojna razglabljanja naslovne junakinje je presadila med Poljake, čeprav jih je pisala na podlagi lastnih izkušenj iz prve svetovne vojne in s pomočjo gradiva o balkanskih vojnah, ki ga je leta 1914 zbiral v Beogradu, Nišu, Skopju, Bitoli in Kosovskem polju. Kvedrova je tudi veliko prevajala: med drugim je leta 1913 v hrvaškem prevodu izdala izbor proze od Frana Levstika do Ivana Cankarja Najbolje slovenske novele. V Zagrebu se je Zofka Kvedrova drugič poročila, in sicer z Jurajem Demotrovićem, hrvaškim socialnim demokratom, ki je po I. svetovni vojni postal pokrajinski namestnik za Hrvaško in pozneje minister kraljevine Jugoslavije. O svoji vlogi soproge, je tri mesece pred smrtjo zapisala: "Moje želje za ustvarjanjem so rastle, toda obdaja moja moža sta to v meni strašno zatirala... moja nesreča je bila, da sem ljubila ljudi, ki mi niso duševno in ničemer pomagali." Slovenska pesnica in publicistka Erna Muser je v spremni besedi k romanu Njeno življenje (1980) zapisala, da 20-letno obdobje v Zagrebu za Zofko Kvedrovo ni bilo srečno: "Za svoje kulturno prizadevanje in za svojo politično ljubezen je vse bolj žela le molk, strašen, sovražen molk". Muserjeva zavrača očitke, da se je Zofka Kvedrova v Zagrebu, ko je prenehala pisati v slovenščini, odrekla slovenstvu. V zadnjih letih svojega življenja se ji je - kot je zapisala Muserjeva - vse bolj težilo "po slovenskih pesmih, po domačih smrekovih gozdovih in naših visokih gorah in upala je, da ji bo vse to razveselilo srce, okrepilo telo in dvignilo duha."

Zofka Kvedrova je umrla v 49. letu starosti, 21. novembra 1926 v Zagrebu. Danica Senica

PLODNO KULTURNO SODELOVANJE

JANEZ LOTRIČ IN HČI POLKA

V Hrvaškem narodnem gledališču je bila ob koncu sezone premierno uprizorjena Donizettijeva opera Hči polka. Že v pripravah se je zastavljalo vprašanje, ali bo to "ljubljska" ali "zagrebška" opera. Glavno vlogo je namreč pel Janez Lotrič, dirigiral je Boris Voltolini, stalni dirigent ljubljanske opere, režiser je bil Krešimir Lenčič, reden gost v Ljubljani, kar velja tu-

di za scenografinjo Iza-belo Šimunović, kostumograf pa je bil Alen Hranitelj, ki že leta diktira modo v Sloveniji. Hči polka je na operno sceno prinesla svež repertoarni preprič. Na predstavi se ni moglo ugotoviti, kdo se bolj zabava, publika ali izvajalci. Zato tudi priporočilo vsem Slovincem v Zagrebu, da si to veselo oporo ogledate v novi sezoni!

Zgodba se odvija na Tirolskem, kjer se deklica, vzgojena v francoskem polku, srečno poroči z domačinom. V predstavi se poje v francoščini, govori pa v svojem jeziku. Izvrstni Janez Lotrič v vlogi Tirolca Tina govori slovensko. Prave ovacije je Lotrič dobil po znameniti ariji z devetimi C-jeji. HNK je s to predstavo gostoval v Ljubljani, na Poletnem festivalu v Križankah.

nez Lotrič prejel visoko odlikovanje reda Danice Hrvaške za likom Marka Marulića.

NAGRADA JANEZU LOTRIČU

Ob hrvaškem dnevu državnosti, 30. maja je v skladu z odločitvijo hrvaškega predsednika Tudmana slavni tenorist Ja-

SLOVENSKA SKULPTURA OSEMDESETIH

Razstava s tem naslovom je bila na ogled v reški Moderni galeriji. Dela sodobnega slovenskega kiparstva je izbral Andrej Medved, kritik, kustos in vodja Obalnih galerij iz Pirana. (I.T.)

DNEVI SATIRE

Najstarejši hrvaški gledališki festival je letos slavil 22. rojstni dan. Selektor Zlatko Vitez je na festival, ki je bil posvečen Miroslavu Krležu in ki je potekal od 2. do 18. junija v gledališču Kerempuh, povabil 19 gledališč z 22 predstavami. Edini gost iz tujine je bilo Slovensko mladinsko gledališče iz Ljubljane s predstavo Pika, ki je odprla Dneve satire. Predstava je priredba Pike Nogavičke, ki jo je Astrid Lindgren pisala z motom - brez nasilja. Veselo igro v režiji duhovitega, natančnega in zasanjanega Vita Tauferja sta zaznamovala Andrej Rozman v vlogi Doukštumfa in prvorazredna igra celotnega ansambla z igralko naslovne vloge Janjo Majzelj. Pika je dobila nagrado v kategoriji posebnih priznanj za izkazano energijo in virtuoznost.

TEDEN MODERNEGA

PLESA

Predstave na odrih hrvaških gledališč (od 1. do 6. junija) in močna mednarodna konkurenca sta hrvaški metropoli plesa vrnila blišč evropskega kulturnega središča. Zadnja festivalska predstava Klona v kooreografski viziji Matjaža Fariča in Plesnega teatra Ljubljane je bila poskus omejitve svobode znotraj neomejenega plesa.

PREDAVANJE

V Institutu Odprto društvo je 9. junija Igor Zabel predaval o Strategiji razstavljanja v 90-ih, primeri iz Slovenske umetnosti. DESET LET MODAGRAMA

25. junija je v gledališču Gavella znana hrvaška skupina za modno oblikovanje Modagram proslavila deseto obletnico svojega delovanja. Za modni program, popestren z gledališkim jezikom je poskrbel režiser in koreograf Matjaž Pograjc, in sicer po scenariju Vladimira Stojasavljevića Vakija, ob scenografiji Dinke Jeričević in glasbi Ivana Marušića Klifa ter v sodelovanju z agencijo Caspar.

IVAN VURNIK, SLOVENSKI ARHITEKT

Razstava s tem naslovom je 23. junija v Hrvaškem muzeju arhitekture v Zagrebu odprl slovenski veleposlanik **Boštjan Kovačič**. O ustvarjanju arhitekta **Ivana Vurnika** (1889 - 1971) in o njegovi pripadnosti evropski arhitekturi je govoril akademik **Andrija Mohorovičič**, ki je opozoril, da je Vurnikov opust nastal v obdobju transformacije modernističnega idioma od secesije preko nacionalnega romantizma k funkcionalizmu. Ivan Vurnik je bil rojen v Radovljici. Po šolanju v Ljubljani je odšel na Politehnično šolo na Dunaju, kjer sta poučevala priznana profesorja **Koenig** in **Mayröder**. Poročil se je z dunajsko slikarko in grafičarko **Heleno Kottler** (1882 - 1962), vendar je ostal povezan z Ljubljano in rodno Radovljico. Uvrščamo ga med najpomembnejše ustvarjalce slovenske arhitekture 20. stoletja.

RADIJSKI PRENOS IZ BAVARSKE DRŽAVNE OPERE

Na III. programu Hrvaškega radia so 4. julija iz Muenchna neposredno prenašali Wagnerjevo opero *Tristan in Izolda*. Vlogo Brangaene, Izoldine prijateljice je pela priznana mezzosopranistka **Marjana Lipovšek**. Prenos je vodila in komentirala **Marija Barbieri**.

ZAGREBSKI POLETNI FESTIVAL

Tradicionalno prireditev, ki poteka že 17 let, so odprli 2. julija z opero *Boccaccio Franz* od Suppea. Izvedel jo je ansambel Komedije, dirigiral pa je **Uroš Lajovic** iz Ljubljane.

5. in 7. julija je bil uprizorjen *Satyricon* italijanskega skladatelja Bruna Maderna, prvaka avantgardne glasbe tega stoletja. Med izvrstnimi pevci je bil tudi gost iz Ljubljane Branko Robinšak.

10. julija je nastopil ansambel Studija za tolkala iz Ljubljane. **Boris in Jernej Šurbek**, **Andraž Poljanec**, **Marijo Šmalcelj**, **Franci Krevk**, **Martin Janežič** in **Samo Čarman** so z briljantnim muziciranjem uvodno izvedli stavke *Pomlad* iz Vivaldijevega ciklusa *Štirje letni časi*, sledile so izvedbe za tolkala bolgarskega skladatelja Palieva, skladbe japonskih avtorjev, Joplina, nedavno umrlega Jožeta Privška, Delibesa, Brahmsa, Straussa ml. in Šurbeka. Publika je z navdušenim ploskanjem nagradila Japonsko melodijo avtorja filmske glasbe Konagaye.

32. MEDNARODNI FESTIVAL FOLKLORE

Vsako poletje Zagreb zaživi ob tradicionalni Smotri folklor. Letos se je odvijala od 22. do 26. julija. Tokrat so Zagrebčani prvič povabili vrhunske slovenske izvajalce etnoglase - **Vlada Kreslina** in njegovo Beltinško bando, v kateri igrajo živahni starčki, ki imajo za sabo 90 let. Tako je Kreslin kot slovenski pevski fenomen končno prestopil hrvaško mejo in predstavil pesmi slovenske dediščine, posebno *Prekmurja*, ki jih izvaja z neverjetnim čustvenim nabojem. Na hrvaškem tržišču se bo kmalu pojavila kasetna, na kateri bo pesem *Ljubav se ne trzi*, ki jo je Kreslin posnel z Lidijo Bajuk.

Janez Kociper, 89-letni član Beltinške bande in najstarejši violinist na svetu, ki je julija navdušil zagrebško občinstvo, je 15. oktobra umrl v rodni Beltinci.

MEDNARODNI GLEDALIŠKI FESTIVAL V PULJU

Drugi dan festivala (PUF), ki je potekal od 1. do 7. julija, je označil nastop slovenskega Plesnega teatra iz Ljubljane s predstavo *Exah* v koreografiji in izvedbi **Valentine Čabro**, ki jo je zagrebška publika že videla v predstavi *Klon Matjaža Fariča*.

FILMSKI VIKEND V OPRTLJU

18. julija se je v Oprtlju odvijal tridnevni Filmski vikend. Med drugimi so bili predvajani tudi najboljši slovenski kratkometražni film festivala Portorož '98 **Adrian režiserke Maje Weiss**, najnovejši slovenski film *Brezno* režiserja **Igorja Šmida** in slovenski risani film *Križišče Francija Slaka*.

ZADARSKO GLEDALIŠKO POLETJE

Četrto zadarsko gledališko poletje je minilo v znamenju gostovanj, ker so prejšnje sezone pokazale, da je to cenejše od lastne produkcije. Pri koncu poletja je bila na vrsti predstava "Instrukcije" **Damira Zlatarna Fraya**.

44. SPLITSKO POLETJE

Sedma, zadnja predstava iz koncertnega dela letošnjega festivala je pripadla hrvaško-slovenskemu dvojcu: **Ljerki Očič** in **Stanku Arnoldu**. Oba umetnika, organistka in trobentač sta nam dobro znana, ker sta že večkrat nastopala v Zagrebu in Sloveniji. Posebnost koncerta je bila izvedba treh enostavnih sonat za trobento in orgle neznanega hrvaškega skladatelja iz 18. stoletja, ki so jih odkrili v frančiškanskem samostanu v Klanjcu. Njihova praiizvedba je bila na letošnjem dubrovniškem festivalu. Na Splitskem poletju je nastopil tudi Komorni orkester Slovenske filharmonije, v premierni predstavi *Verdijeve Aide* pa je nastopil naš **Janez Lotrič** kot *Radames*.

38. GLASBENI VEČERI V SV. DONATU

Konec tega festivala je bil posvečen koncertom glasbe poznega obdobja. Nastopal je Komorni orkester Slovenske filharmonije pod vodstvom **Andreja Petrača**. S prekrasnimi zvoki Bacha, Mendelssohna, Detonija in Bartoka je napolnil prostore zadarskega frančiškanskega samostana.

49. DUBROVNIŠKI POLETNI FESTIVAL

Zastava "Libertas" je zavihrala 10. julija. To je bil znak, da je najlepše kamnit prizorišče na svetu dvignilo svoj zastor in odprlo vrata umetnikom. Priznani ustvarjalci iz Hrvaške in še dvajsetih držav so v 46. dneh predstavili umetniške in duhovne stvaritve Hrvaške, Sredozemlja, Evrope in sveta. Slovenski umetniki so imeli vidnejšo vlogo.

Slovenska filharmonija je imela dva koncerta. Dirigiral sta **Milan Horvat** in **Jucek Kaspszyk**. Na prvem koncertu v Frančiškanski cerkvi je bil solist

Matej Šare, oboist, ki je študiral na Akademiji za glasbo v Ljubljani v razredu B. Roglja. Danes je stalni član pihalnega kvinteta *Slowind* in Slovenske filharmonije. Na programu so bila Mozartova in Brucknerjeva dela. Drugi koncert je bil na Držičevi poljani. Na programu so bila dela J.K. Dolara, I. Stravinskega in Berlioza.

V atriju Kneževga dvora je imel koncert Komorni godalni orkester Slovenske filharmonije pod umetniškim vodstvom violončelista **Andreja Petrača**, ki je diplomiral na Akademiji za glasbo v Ljubljani v razredu O. Bajde. Bil

je docent na zagrebški Glasbeni akademiji, nastopa pa tudi kot solist hrvaškega komornega ansambla *Trio Orlando*.

Med prestižne koncertne stvaritve letošnjega Dubrovniškega festivala sodi nastop pianistke **Dubravke Tomšič**, ki je

rojena Dubrovčanka. Na festivalu je prvič nastopila leta 1959 in od takrat traja obojestranska

ljubezen. O svojih nastopih v Dubrovniku je izjavila: "Da, to je ljubezen. Nastopati v rojstnem kraju, najlepšem mestu, je zame nepopisno veselje in umetniški izziv. Med svojimi koncerti v Dubrovniku so moje emocije in emocije publike enake. To je nepozabno." Priznana umetnica je imela na programu dela Beethovena, Debussyja in Brahmsa.

V atriju Kneževoga dvora je nastopil tudi najstarejši hrvaški komorni ansambel, ki deluje od leta 1919 - Zagrebški kvartet. V njem igra tudi violončelist Martin Jordan, sin našega velikega umetnika - slikarja Vasilija Jordana. Na istem prizorišču je nastopal tudi Trio Orlando, z violončelistom Andrejem Petračem, v katedrali pa sta koncertirala Ljerkica Očič, orgle in Stan-ko Arnold, trobenta.

S Shakespearovro predstavo Julij Cezar na trdnjavi Lovrijenac je dramski program na Dubrovniškem festivalu dosegel vrhunec. Naslovna vloga je bila dodeljena Radku Poliču. Polič je Cezarja gradil kot nekdanjo veličino, ki sta jo razdeljala strah in padavica. S široko gesto, močnim obrazom in drhtečim glasom se je namerno gibal na robu groteske. Hrvaščina je bila odlična. Predstavo je režiral Poljak Janusz Kica.

Med Dubrovniškim festivalom so bile odprte tudi številne razstave. Na razstavi fotografij Slovenija - alpska dežela so bili prikazani impresivni planinski vidiki Triglava in Juljskih alp, planinska jezera ter življenje, ki se odvija v njihovi bližini. Organizator razstave sta bila dubrovniško Mestno poglavarstvo in Pokrajinski arhiv iz Maribora. Ob robu Dubrovniškega poletja je potekala Art delavnica Lazareti pod vodstvom Slavena Tolja. Nastopil je tudi ljubljanski skladatelj in izvajalec Bratko Bibič.

Koncertna dejavnost ni prenehala niti po koncu festivala. 3. septembra je nastopil Dubrovniški simfonični orkester pod dirigentsko palico Antona Nanuta, ki je bil dolga leta šef dirigent tega orkestra, v katerem igrajo mladi glasbeniki, ki so po njegovi zaslugi študirali na Akademiji za glasbo v Ljubljani.

PULJSKO POLETJE

Javnost je nestrpnost pričakovala najnovejši projekt kulturnega zagrebškega režiserja Branka Brezovca Cezar. Predstava je nastala po motivih Shakespeareove drame Julij Cezar, Brechtov romana Stvari gospoda Julija Cezarja, romana Dogodek v mestu Gogi slovenskega pisatelja Slavka Gruma ter tekstov dveh mlajših makedonskih dramaturgov O. Georgievskega in

B. Garvanileve. V predstavi so sodelovali igralci Mladinskega kulturnega centra iz Skopja, za-

grebskega gledališča Putokazi in slovenskega Mladinskega gledališča Ljubljana. V Brezovčevem Cezarju so se pomešali trije različni jeziki in gledališke estetike treh dežel.

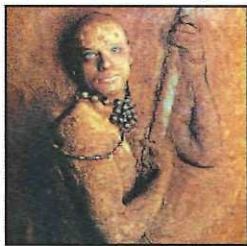
Puljska Arena je donela od ploskanja in ovacij po nastopu treh tenorjev Krunoslava Cigoja, Gianluca Zampierija in Janeza Lotriča. Vsi trije so nastopali osvetljeni z reflektorji v barvah svoje nacionalne zastave. Janeza Lotriča je bilo mogoče premerjati s Pavarottijem, le da naš Janez poje z večjim srcem in dušo od njega. Odpel je strettio iz Verdijevega Trubadurja in arijo Kalafa iz Puccinijeve Turandot, pesmi Non ti scordar di me in Granada pa sta publiko spravili na noge. Koncert so trije tenorji končali s priljubljeno pesmijo O sole mio na bis. K bleščečim zvokom sta prispevala Simfonični orkester in akademski zbor kapele Mihail Glinka iz Petrograda. Spektakel so doživeli tudi Zadrani in Opatijci.

KNJIGA TOMAŽA PANDURJA

Znani slovenski rešiser, dolgoletni prvi človek mariborskega teatra (1989-96) je ob koncu Mednarodnega festivala gledališča mladih v Pulji predstavil knjigo "Kazališče snova". Osem predstav (od Šeherezade in Carmen do Hamleta in Babilona) je s fotografijami predstavil Anđelo Božac, avtor tekstov pa je dramaturg Darko Lukić. (I.T.)

31. MEDNARODNI FESTIVAL LUTKOVNIH GLEDALIŠČ (P I F)

Z vrsto predstav od 28. avgusta do 4. septembra je bilo prekinjeno zagrebško kulturno mrtilvo. Nastopilo je 20 gle-

dališ iz 11 držav, med njimi Lutkovni gledališči iz Ljubljane in Maribora ter gledališče Labirint iz Ljubljane.

GROŽNJAN

Julija in avgusta je Mednarodni kulturni center hrvaške glasbene mladine v Grožnju pripravil več seminarjev o zgodnji glasbi in mojstrske tečaje za različne instrumente. Voditelji tečajev so bili ugledni umetniki iz cele Evrope, tudi iz Slovenije.

MLJET V OBJEKTIVU MARIJE BRAUT

Konec julija je bila v Hrvaškem prirodoslovnem muzeju v Zagrebu odprta razstava fotografij z naslovom Prirodni kontrasti otoka Mlje-ta. Marija Braut, priznana umetniška fotografka, rojena Celjanka, je ponudila okoli sto barvnih fotografij, ki prikazujejo značilnost prostora, flore in faune tega južnodalmatinskega otoka.

ERŽENOV DALMATINSKI MOTIVI

Avgusta je v Galeriji Splitske banke v Omišu dr. Nedjelko Mihanović odprl samostojno razstavo Jožeta Eržena. Na njegovih slikah so upodobljeni značilni sredozemski prizori - marine, otoki, plaže, ladje, primorska mesta z dalmatinske obale, od koder je doma umetnikova soproga.

LIKOVNA KOLONIJA ZRINSKI V ČAKOVCU

Likovna kolonija Zrinski se odvija že tretje leto in je prerasla v mednarodno delavnico slikarjev in kiparjev. Hrvatim so se pridružili kolegi iz Avstrije, Slovaške in Slovenije. 20 umetnikov je ustvarjalo na prostem, v najlepših mestnih predelih Čakovca. Svoja dela so umetniki podarili mestu in bodo prikazana na posebni razstavi.

MEDNARODNA KERAMIČNA KOLONIJA

V Plemenitašu v Gorskem kotarju pri Lukovdolu se je avgusta začela peta kolonija, posvečena stari keramični tehniki. Sodelovalo je 18

umetnikov, med njimi **Karel Pavline** in **Jožica Korenjak** iz Slovenije. Skupna razstava ob koncu kolonije je pokazala veliko zanimanje za prastaro japonsko tehniko rakua.

SLOVENIJA ALPSKA DEŽELA

V zgodovinskem muzeju v Karlovcu so 25. septembra odprli razstavo Slovenija alpska dežela, ki je bila pred tem izredno dobro sprejeta v Mariboru, Muenchnu, Marburgu, Berlinu, Bernu, Splitu in Dubrovniku. Na razstavi je prikazana zgodovina slovenskega planinskega društva, vse od njegove ustanovitve leta 1893. Danes planinska organizacija Slovenije šteje prek 80 tisoč članov, 12 meddruštvenih odborov in 220 planinskih društev. Navzoče je pozdravila ravnateljica karlovskega arhiva prof. **Katica Miholovič**. O razstavi je govorila namestnica direktorja Pokrajinskega arhiva Maribor prof. **Slavica Tovšek**. S toplimi besedami o kulturnem sodelovanju Hrvaške in Slovenije je razstavo odprl pomočnik hrvaškega kulturnega ministra **Branko Kaleb**. (Sij)

VARAŽDINSKI BAROČNI

VEČERI

- Tradicionalno prireditelj so odprli 20. septembra v veliki dvorani HNK v Varaždinu. Prvi koncert je bil posvečen hrvaški glasbeni dediščini. Slovenski komorni zbor, ki mu je dirigiral prof. **Vladimir Kranjčević**, je premierno izvedel Madrigale Julija Skjavičeta. Slovenski komorni zbor in orkester sta na prireditvi nastopila še enkrat, ko sta pod vodstvom dirigenta

Mirka Cudermana v Varaždinski katedrali izvedla Muke po Luki Georga Phillipa Telemena. Sodelovali so sopranistka **Andreja Zakonjšek**, tenorist **Marijan Trček** in basist **Markos Fink**. Za umetniški prispevek so bili odlikovani s srebrno medaljo.

FESTIVAL NOVEGA FILMA IN VIDEO

Na tretjem mednarodnem festivalu v Splitu, ki je potekal v začetku oktobra, je Grand Prix v kategoriji videa prejel slovenski avtor **Andrej Zdravič** za delo V zrcalu reke. (I.T.)

Polona Jurinč

LEBDEČI OBJEKTI TANJE ŠPENKO

U novouređenom potkrovnem izložbenom prostoru Muzeja grada Zagreba početkom ljeta izlagala je ljubljanska slikarica **Tanja Špenko** u ciklusu "Slovenske likovne umjetnice u Hrvatskoj". Pomalo nespretni datum i visoke temperature urotile su se protiv ove vrlo šarmantne i zanimljive izložbe autorice čije slikanje pripada u područje geometrizma. Iako pod tim pojmom najčešće podrazumijevamo pravilne geometrijske likove ili tijela, to u ovom slikarstvu ima i dodatan element - manje sklona pravilnosti negoli razigranosti, Tanja Špenko ispunjava prostor lebdećim objektima razigranih boja, tako povezujući pojedine geometrijske oblike, da oni na kraju svojim oblinama zarobljuju prostor ne djeleći ga stvarno na plohe. Prolazeći pokraj i između njezinih objekata koji mame na dodir, posjetitelj ima osjećaj

prisnosti i sigurnosti, pa kada prolaskom ili rukom zaniše objekt, ne osjeća se krivim već uključenim u neku neizgovorenu komunikaciju. Iz istog svijeta kao i objekti dolaze slike Tanje Špenko, s jedinom razlikom što se gledaju samo očima a ne i rukama.

Nadajmo se da će ova izložba omogućena zahvaljujući Ministarstvu kulture Republika Slovenije i Hrvatske, te Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Sloveniji i ljubljanskoj Galeriji Ilirija zaista biti prva u nizu upoznavanja suvremene slovenske likovne scene u Zagrebu.

Olga Vujović

SNG MARIBOR U HNK ZAGREB

Slovensko narodno gledalište iz Maribora 20. je listopada gostovalo u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu s baletnom predstavom Tango u koreografiji i režiji Edwarda Cluga. Rumunjski plesač klasične baletne naobrazbe, koji već sedmu godinu kao plesač djeluje u SNG Maribor o toj predstavi kaže: "Tango je bil rojen na ulicah in jaz ga želim prenesti nazaj na ulice našega otroštva, naših sanj, naših src in želja, zgodba o nas, ki nosimo tango v sebi ..." Tango je prvi cjelovečernji autorski privjenac Edwarda Cluga, predpremijera kojeg je održana 25. travnja u SNG Maribor. Suradnici su mu bili: **Valentina Turcu**, asistentica koreografije: **Marko Japelj**, scenograf: **Leo Kulaš**, kostimograf. Glazba: **Astor Piazzola**, **Michel Portal**, **Goran Bregović**, **Jean-Marc Zelwer**, **Rene Dupere**, **Hugo Diaz**, **Gardel-Le Pera**. Plesu: **Marina Krasnova** **Surina**, **Valentina Turcu**, **Pia Mlekuš**, **Klavdija Čerimagić**, **Gali** **na Čajka**, **Adriana Cioata**, **Kleopatra Purice**, **Daša Rashid**, **Sergiu Moga**, **Anton Bogo**, **Florin Ibraši**, **Vasilij Kuzkin**, **Aleš Taklec**, **Edward Clug**. Treba napomenuti da je Balet Hrvatskog narodnog kazališta Zagreb gostovao 19. i 20. listopada u Novoj Gorici s predstavom CARMINA BURANA na glazbu Carla Orffa i u koreografiji **Drage Boldina**.

Branko Beč

NA GROBU JOSIPA GOSTIČA

24. lipnja organizirali smo izlet u Homec kraj Ljubljane, uz sudjelovanje "galerijaša", obožavatelja kazališne umjetnosti a posebno da bi položili cvijeće i zapalili svijeću na grob poznatog umjetnika Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu, **Josipa Gostiča**.

Ove godine u prosincu navršava se 35 godina od smrti uvaženog opernog pjevača Slovenca, koga pamti zagrebačka publika po briljantnim izvedbama opera! "Galerijaši" koji su onda (nekada) pratili zbivanja s galerije, danas su uvaženi muzičari i glumci, umjetnici. Ovom prilikom družili su se s nama **Vladimir Kranjčević** - dirigent i ravnatelj HNK-a s kolegama, **Marija Barbieri** - novinarka - muzička kritičarka, **Ratko Čangalović** - novinar, kritičar i dopisnik Dela... Posjetili smo kuću u Homecu u kojoj je Gostič živio, a gdje danas živi obitelj daljih rođakinja. U župnom dvoru sa župnikom dogovorena je misa zadušnica u prosincu ove godine kojom prilikom će biti organiziran odlazak članova Slovenskog doma i gostiju "galerijaša" kako bi obilježili 35. godišnjicu smrti slavnog opernog pjevača Josipa Gostiča.

Jelena Balent

BRANIMIR ŽGANJER

PREPOZNO!

*Prišla je zdavnaj v Zagreb iz "dežele",
nobenega se ni branila dela,
pošalila se rada in zapela,
oči so ji mežikale vesele.*

*Naenkrat so ji noge zakrnele,
za hip je večkrat reva zaihtela.
Po rojstnem kraju?*

*Kaj je zdaj hotela? Čas,
letnice se niso sproti štele.*

*V sorodni jezik počasno se ztilo vse kaj
je bilo "kranjsko", - utonilo.*

Zdaj kot poprej nadalje zopet strumno

*naj nadaljuje svojo pot pogumno?
Prepozno je, ker vse se je zlomilo.
Odmah z roko: "Prepozno, neumno!"*

JOŠIP STRUGAR:

TI SPAVAŠ

*Gled'o sam te kako spavaš i odmaraš
tjelo svoje a u meni tinja želja da bar
sanjaš ime moje.*

*Ti usnula sladak sanak i za tebe svijeta
nema ja zamišljen skoro vapim kako
mene sanjat treba.*

*Motrio sam netremice tvoja usta, oči,
lice, pa se prenem, sebi kažem, sad ja
sanjam besmislice.*

*U tom času ti sa smješkom pomaknula
usne svoje, ja presretan, skoro cvijeta-
tam. Ipak sanjaš ime moje.*

*Al' promjenih svoje misli. Neka moja
draga drijema. To su moje slatke želje a
istine u tom nema.*

LOGARSKA DOLINA - PLANINSKI RAJ

To pot smo se odločili, da gremo na srečanje z Logarsko dolino, ki je po svojem poreklu alpska, ledeniška dolina. Leta 1987 je bila Logarska dolina proglašena za krajinski park, da se zaščiti kraj, da bi človek živel v sožitju z naravo.

Pot nas vodi po Savinjski dolini. Reka Savinja je življenjska moč doline: napajala je polja, odpirala poti, ko je izdolbila skalnate zapreke. Bistre vode Savinje so ljudjem, ki so se naseljevali, dale možnost dela in blagostanja - od Celja in Luč do Solčave. Vidimo prostrane nasade hmelja, ki daje značilno podobno Savinjski dolini. V Žalcu je hmeljarski inštitut, kjer zbirajo in nadzirajo "savinjski golding" - zeleno zlato za najboljša piva v Evropi. Še ni tako davno, ko so Savinjsčani živeli nevarno, obenem pa veselo življenje - bili so splavarji. S smrekovino so oskrbovali kraje od Celja do Zagreba; po Donavi do Romunije. Z visokih

Cesta nas vodi mimo Šentpetra, škoda je ne ustaviti se vsaj na kratko ob edinstveni starorimski nekropoli in videti grobnico Enejcev iz II. stoletja. Grobnica Priscijanov je izklesana iz pohorskega marmorja. Vidonijev grobni spomenik s Herkulom in Alkestro je eden od najlepših reliefov na slovenskih tleh: simbolizira prehod v posmrtno življenje. Pet do osem metrov visok isklesan kamen je kljuboval času.

Ustavimo se še v Lučah, ves kraj je leto-višče. Ob glavni cesti stoji spomenik žrtvam bojev od 1941-44 leta s Kajuhovim verzom: "Veš mama, lepo je živeti, toda za kar sem umrl, bi hotel še enkrat umreti". To je krik težnje slovenskega naroda za svobodo. V restavraciji Potočka zijalka imamo kosilo, v muzeju pa ogled predmetov, ki jih je slavni arheolog Srečko Brodar začel izkopavati okoli 1920 v jami Potočka zijalka. Jama leži pod 1700 m visokim vrhom Olševe in je naše najbolj znano najdišče ostankov jamskega človeka iz ledene dobe. Posebno je zanimiva igla, ki ji pripisujejo 35 000 let starosti.

Mimo Solčave se nam na levi strani odkriva Robanov kot in že sta pred nami čudovit mir in slikovitost Logarske doline, ki je kot v amfiteatru obrobjena z Matkovim kotom in visokimi vrhovi Okrešlja, Mrzle gore, Turške gore, Brane, Planjave in drugih vrhov Savinjskih Alp. Od začetka cvetoče doline po gozdni poti hodiš 7 km do slapa Rinke. Slap je visok 90 m in se napaja iz izvira Savinje. Potok dolbe ozko dolino in se v loku zažene preko stene. V podnožju se voda hitro izgubi v prod. Slap spada s svojo višino in nepresušnostjo med največje naravne znamenitosti.

Narava nas vedno napoji z energijo in lepoto in še bomo prišli v ta planinski raj z zasneženimi vrhovi.

Cveta Matko

Logarska dolina

planin so spuščali hlude do Savinje, jih vezali v splave in vozili po težkih rečnih poteh in z njimi trgovali. V XIX. stoletju je skozi Celje plulo tudi 2000 splavov na leto. Z njimi so vozili apno naprodaj - vračali pa so se z žitom in vinom. To so bili zlati časi savinjskega "flosarstva". Tako je Savinjska dolina postala "obljubljena dežela".

ZAPELI SMO - GREMO NA ŠTAJERSKO, GLEDAT KAJ DELAJO...

in se podali v Maribor, ki je štajersko središče in je drugo največje mesto v Sloveniji.

Med Kozjakom in zelenim Pohorjem si je Drava, ki priteče iz Koroške, utrla pot v globokem koritu, tako da ne ogroža mesta, ki ga s svojim srebrnim tokom deli na dva dela.

Drava, reka, ki je bogatila mesto. Po njej so splavarji les iz pohorskih in koroških gozdov vozili proti Donavi in Črnem morju. Splavarjenje je začelo nazadovati, ko so speljali železniško progo iz Koroške proti Panonski nižini, prenehalo pa je po dveh stoletjih, ko so zaradi hidroelektrarn zapeljali Dravo. V virih se Maribor pojavi v XII. stoletju, ko je imel **Bernard Špan Heimski** svoj sedež v gradu Marchburgu na piramidi. Grad je bil kot obrambna utrdba, da bi zaščitil zahodne dežele pred napadi ljudstev z vzhoda. Na vznožju Marchburga je začelo rasti naselje, ki ga je sredi prejšnjega stoletja štajerski pesnik **Stanko Vraz** preimenoval v Maribor. Razvaline, ki so ostale od gradu, so uporabili za gradnjo gradu Betnava in za kamnito piramido, ki so jo postavili na vrhu Griča. Leta 1820 je v piramido udarila strela in jo podrla. Na tem mestu zdaj stoji kapelica posvečena devici Mariji, podzemni hodniki pa skrivajo skrivnosti.

Maribor je bil sprva v deželno knežji lasti.

Leta 1500 je mesto štelu okoli tisoč prebivalcev, pretežno slovenskega rodu. Ne bi bilo pravično, če bi razvoj pripisali samo položaju prometnega središča. K uspehu so pripomogli tudi ljudje: kljub štajerski vedrini so to nenavadno praktični in delovni ljudje. Hitro vse opazijo, vendar pa dvakrat premislijo, preden kaj naredijo. To so ljudje iz "totege becirka". Obmejno mesto, ki je bilo izpostavljeno agresivnemu nemškemu vplivu, je težko ohranilo slovenstvo. Z velikim pedagoškim delom **A. M. Slomška** v prejšnjem stoletju se je začelo razvijati slovensko šolstvo na štajerskem. Leta 1861 je bila ustanovljena ena od prvih slovenskih čitalnic. Zbirali so denar za slovensko znanstveno-umetniško društvo in Slovensko matico, tiskali so slovenski časopis *Narod*. Leta 1899 se je zgradil tudi Narodni dom, leta 1864 pa gledališče. Moramo pa omeniti tudi velikega borca za severno mejo, generala in pesnika **Rudolfa Maistra** iz Kamnika, ki je zaslužen, da se je Maribor leta 1918 priključil Jugoslaviji. Mariborčani so med II. svetovno vojno preživljali najtežji nacistični teror. Zapirali so jih v taborišča smrti samo zato, ker so bili Slovenci. Od leta 1944 do aprila 1945 je na mesto padlo 12 tisoč bomb.

Sprehod po mestu ob Dravi. Ogledamo si

prostor, kjer se že šest poletij odvija festival *Lent* z več kot 400 prireditvami - Babilon v malem. Na dravskem obrežju je pomembna Vojnaška 8, kjer raste trta, stara najmanj 300 let. Trta še vedno rodi in je postala simbol Maribora kot mesta vina in vinske trte. Vsakoletna "trgatev" pa je priložnost, da vinogradniki prikažejo stare običaje. V stari vinski kleti lahko poskusite renski rizling, rulanec, pinot, zeleni silvanec - "zlata" vina s tega področja. Pod obokom mostu blizu Usnjarske ulice je sinagoga, zgrajena leta 1840. Nedaleč sta tudi židovski in vodni stolp. Po Dravski ulici se povzpemo do glavnega trga z rotovžem. Renesansno stavbo z balkonom, ki ga krasi mestni grb z letnico 1565, so gradili znani gradbeniki **Dell'Allio**. Tu so še jezuitski kompleks, ki predstavlja začetek visokega šolstva v Mariboru, poznorenesansna celineška cerkev in pročelja lepih baročnih palač. Pridemo na Slomškov trg s svetilnim stebrom iz leta 1517, ki je ostal na mestu starega pokopališča. Pred pročeljem stolnice Sv. Janeza Krstnika je kip A.M. Slomška, ki je bil prvi škof Lavantinske škofije. Neposredno okoli je zasnovan arhitekt **Plečnik**. Ogledamo si še terarij in akvarij, ki je pravi podvodni svet v malem. O Pokrajinskem muzeju bi lahko pisali še in še. Navdušil nas je z etnološko zbirko pohištva, stanovanjske opreme iz 16. in 19. stoletja in slikarskimi deli iz 17. in 18. stoletja. Posebno zanimivi so izdelki pohorskih steklarn (glazur) iz Ruš (Vivat). V Lobjnici na Pohorju je bilo 17 glazur, izdelki od tod so bili dve stoletji glavni izvozni predmeti, ki so se oblikovali pod češkimi vplivi. S prelepega Pohorja, iz Oplotnice pa je tudi granodiorit iz katerega so v Cezlaku ročno izdelali kocke, s katerimi so prekrile ulice Maribora. Stari zvoki mariborskih ulic so bili peketanje konjskih kopit po trdih kamnitih

DUHOVNA SEKCIJA ANTON MARTIN SLOMŠEK ROMANJE NA SV. VIŠARJE

Za letošnje romanje smo izbrali Sv. Višarje, saj sedaj tudi za hrvaške državljane zadošča za Italijo osebna izkaznica. V petek, 26. junija je 49 romarjev prineslo v avtobus 3432 križev (beri let), saj jih je bilo kar 30 starejših od 70 let. Škoda, da nam ni uspelo nekaj tega breme pustiti na Višarjah, tako kot so včasih romarji tam odlagali višarska polena.

Najprej smo ljubeznivo opomnili angele varuhe, da nas naj na romanju obvarujejo vseh težav. V Krškem smo obiskali grob Micke Sotošek, ki je umrla lani. Tu nas je čakal g. An-

drej **Urbančič**, lazarist, ki je več kot štiri leta skrbel za slovenske maše v Zagrebu. Kaže, da avtobus ni prenesel naše teže let, "gumi defekt" je poskrbel, da se nismo vozili v najhujši vročini. Ko smo prenočevali v hotelu Špič v Gozdu Martuljku, so angelčki lepo umili nebo, tako da je Špičkova skupina v jutranjem soncu zažarela v vsej svoji lepoti. Tudi na italijanski meji nismo imeli težav.

Vsi romarji so pokazali veliko mero srčnosti, saj se noben ni ustrašil vožnje z žičnico, ki nas je varno popeljala 1789 m visoko. Sv. Višarje so ena izmed najvišjih romarskih poti v Evropi, tu je stičišče Slovanov, Romanov in Germanov. Zato Višarska Marija nosi naziv: Kraljica Evrope. Na Višarjah smo bili takoj poplačani s čudovitim razgledom. V soboto in nedeljo pride na Sv. Višarje veliko romarjev. Pri sv. maši ob 12. uri so bili tudi birmanci iz Horjula, ki so poskrbeli za statistično ravnovesje povprečne starosti. Veselja in sreče pa v naši skupini ni bilo nič manj kot v njihovi, saj je bila večina naših romarjev prvič na Višarjah in se jim je dokaj pozno izpolnila mladostna želja poročati na Višarje, ki je še sedaj kar se tiče števil romarjev, slovenska božja pot.

Za dobro razpoloženje po kosilu je poskrbel gostilničar **Jure Prešeren** s svojo harmoniko. Tudi sestož z Višarij je potekal brez najmanjših težav. Spotoma domov smo se za kratek čas us-

tleh, glasovi oglarjev, ki so prodajali oglje s Pohorja, čudoviti zvoki iz cerkvenih zvonov ter vesela in hudomušna melodija mariborskega narečja. Spremlja nas duh po starih dvoriščih in parkih pri "Treh ribnikih" z belimi labodi. Po gozdni poti se je prišlo do gostilne Pri Kličku, kjer je ob večerih odmeval bariton **Antona**. Tu so vzniknili pesniki in pisatelji **Ivan Minatti**, **Janko Glazer**, **Herman Vogel**, **Kajetan Kovič**, **Janez Menart**...

Ljubelnivi domačini. Dobro kosilo nas je pričakalo v vinogradniški kmetiji **Anderlič**, ki leži na hribovitih obronkih Maribora. Vinogradi segajo prav do roba mesta. Kmetija je na Meljskem hribu, znanem po čudovitem razgledu. V gostišču nas je agronom **Anderlič** priskrben počastil v svoji veliki kleti, kjer se moramo obnašati kot v svetišču. Svojo trto je posadil na desetih hektarih vinogradov, kar mu omogoča pridelavo vrhunskih vin. Kličemo mu - nasvidenje v Zagrebu, kjer mu želimo s polnimi čašami nazdraviti v Slovenskem domu.

A. M. Slomšek je napisal mnogo pregovorov, med njimi tudi "samohvala se pod mizo vala" - ampak vseeno moram reči, da smo Štajerci in Mariborčani sami "fejst" ljudje, čeprav nismo Gorenjci ali Ljubljanci.

Cvetka Matko

tavili še na Brezjah. Tudi to romanje je potekalo tako, kot bi nekdo sproti odstranjeval vse težave, skrbel za lepo vreme. Božja pomoč spremlja tudi ostalo dejavnost duhovne sekcije **Anton Martin Slomšek**. Zato smo se toliko bolj razveselili vesti, da bo škof **Anton Martin Slomšek** postal prvi slovenski svetnik.

Martina Koman

Dolgo vrsto let smo Slovenci čakali na uradno priznanje katoliške Cerkve, da je **Slomšek** med blaženimi, saj se je postopek za beatifikacijo začel že leta 1926. Da je bil **Slomšek** Slovenec za vse čase, so vedeli tudi Slovenci v Zagrebu, saj so se zbirali v **Slomškovem** prosvetnem društvu. Veliko Slovencev se je zbiralo pri slovenski maši v cerkvi sv. Roka, peli so na koncertih, prirejali gledališke igre. Zato je prav, da **Slomškov** spomin v Zagrebu še živi.

MARIBORSKA STOLNICA

Prav lepe trenutke smo doživeli v mariborski ali **Slomškovi stolnici**. Zgrajena je bila v drugi polovici 12. stoletja v romanskem slogu. Do leta 1400 je bil dozidan gotski prezbitorij, leta 1520 so dvignili in obokali srednjo ladjo, leta 1715 pa dozidali severno in južno kapelo v baročnem slogu. V notranjosti cerkve je mnogo zgodovinskih in umetniških rešitev znanih umetnikov: korne klopi z reliefi in oltar v kapeli **Jožeta Holzingerja**, škofov sedež **Jožeta Kregarja**, medaljonske slikarije **Jakoba Brolla** (1873), freske **Adama Moelka** (1775), **Slomškov** spomenik kiparja **Ivana Zajca** (1878), Marijin kip iz leta 1500... **Stolnica** je postala škofova cerkev 4. septembra 1895, ko je **A. M. Slomšek** prenesel sedež škofije v Maribor, v mestno župnijsko cerkev Sv. Janeza Krstnika. Od leta 1978 je v stolnici stalno počivališče **A. M. Slomška**, božjega služabnika slovenske dežele, ki bo prvi slovenski blaženi. Za novico, da je končan dolgoletni postopek beatifikacije tega velikega moža, smo zvedeli

pred **Slomškovim** grobom dan preden je to objavil **papež Janez Pavel II.** O stolnici in življenju **A. M. Slomška** nam je podrobno spregovoril stolni župnik **Stanko Lipovšek**, ki se je rodil leta 1943 v Vojniku pri Celju. Posvečen je bil leta 1968, doktoriral pa je leta 1976 v Rimu. Naš načrtovani polurni razgled stolnice se je začel znatno prej in končal kasneje. Tako smo bili navzoči pri krstu in ženitnem obredu - po mariborsko. Med znamenitostmi, ki so nas navdušile, so štirje vitraži v severni kapeli, ki prikazujejo večno življenje slovenskega svetnika. Prvi prikazuje **Slomška** kot apostola edinosti, ko ustanovi bratovščino Sv. Cirila in Metoda (1852), drugi ga prikazuje kot škofa, vzgojitelja duhovnikov in ustanovitelja visokega šolstva v Mariboru, na tretjem je prikazan kot vzgojitelj mladine, četrti pa je še prazen. Namenjen je **A. M. Slomšku** svetniku. Ta bo vgrajen prihodnje leto, ko bo papež morda med drugim obiskom v Mariboru **A. M. Slomška** razglasil za blaženega.

Pred odhodom smo ob **Slomškovem** večnem počivališču zmolili molitev za njegovo beatifikacijo. Hvaležni smo doktorju **Stanku Lipovšku**, ki nas je lepo sprejel in upamo, da nas bo obiskal tudi v Slovenskem domu v Zagrebu.

Slavko Kramar

ČUDESNE LJEPOTE KANINA

Koncem rujna završava se uglavnom sezona planinarskih tura u visokogorje - Julijske i Kamniške ili Savinjske Alpe, što se podudara sa zatvaranjem domova i skloništa, koji obično rađe od konca lipnja. Poduzetniji i iskusniji planinari polaze u ta područja tijekom cijele godine koristeći bivake i zimske sobe domova. Teško se je odlučiti u malom prostoru članka, što opisati od ovih čudernih lepota visokogorskog svijeta običnog ove godine. Odluka za Kanin ne znači, da taj najviši vrh (2585 m) i po njemu znane skupine zapadnog dijela Julijskih Alpi, prednjači u odnosu na druge predjele, to je jednostavno doživljaj i ljepota za sebe. Kaninska skupina smještena je između Boveške kotline i Rakolanske u Italiji, a počinje južnije od Predila. Prostrane visoravni strmo propadaju u navedene doline, a preko grebena vodi slovensko-italijanska granica. U skupini je čitav niz preko dvije tisuće metara visokih vrhova, od kojih su poznatiji: Rombon, Velika i Mala Črnelska Špica, Hudi Vršič, Prestreljenik, Veliki i Mali Kanin, Črni Vogel, Laška Planja. Padavina kroz godinu ima mnogo, a snijeg se zadržava dugo u proljeće. Masovni obilazak tog područja omogućen je u sedamdesetim godinama, kad je izgrađena impozantna žičara (trostepena) čija je donja postaja smještena nedaleko Boveca, a zadnja (gornja) na Prestreljeniškoj

Škrbini. Svladava se oko 1800 m visine. Iako je žičara napravljena prvenstveno za skijaše, ona ljeti omogućuje planinarima da lakše dođu željenim točkama. Naime, prije je put od Boveca trajao 7-8 sati, izvanredno dug i naporan. Od gornje postaje žičare treba 5 sati do Rombona ili Velikog Vrha, 45 minuta na Prestreljenik - izvanredne razgledne točke. 45 minuta također treba do doma Petra Skalara, kojeg je izgradila i održava P. D. "Bovec". To je troetažno zdanje s 80 ležaja (sobe i skupni ležaji). U domu susrećete izvanredno gostoljubivo, prijazno i stalno na usluzi osoblje s domarom **Miranom Klavesom** na čelu. Tu će vas poslužiti uz uobičajena jela u planinarskim domovima i s boveškim specijalitetima: "čampe s skuto", "bovški krofi", ovčji sir i dr. Posjet tome domu ostat će vam u najprijetnijoj uspomeni. U neposrednoj blizini doma je vrh Konjc (2287 m), ali doći na njega nije baš jednostavno. Po sjeverozapadnom grebenu treba 2 sata do Velikog Kanina, koji je baš ove sezone izvanredno osiguran i na vrh ugrađen metalni žig. Vrh Velikog Kanina se ubraja za jedan od najljepših razglednih točaka u Julijskim Alpama. Ako se uputite od doma prema Laskoj Planji trebat će vam 3 sata, s više planinarske kondicije i iskustva. Napominjem još neke prirodne znamenitosti u okolici doma Petra Skalara: Kamenita gljiva, prirodni most pod Hudim Vršičem, okno u Prestreljenku, kraške pojave - mnoge jame i prozori te najdublji ulazni ponor na svijetu Vrtiglavica (640 m).

Zdenko Jurinč

Prestreljeniško okno

Pogled na Velik Kanin iz doma Petra Skalara

ZGODOVINA SLOVENCEV:

KARANTANIJA

Karantanija je bila najpo-

membnija politična tvorba na slovenskem ozemlju od 7. do 11. stoletja. V tem obdobju je nekaj časa združevala vse Slovence. Po letu 626 se je osvobodila avarske oblasti in se pridružila Samovi plemenski zvezi. Pri Krnskem gradu še danes stoji knežji kamen,

ob katerem so volili in ustoličevali karantanske kneze in pozneje koroške vojvode. Nekaj podatkov in citatov o Karantaniji (Korotanu) je iz Slovenske nacionalne čitanke (1939) izbrala

Cvetka Matko

ALI STE VEDELI... da je bila Karantanija v VII. in VIII. stoletju pod kraljem Samom samostojna stolet.

... da je kralj Samo zaokrožil svojo državo na 70.000 km. Tukaj so živeli naš človek, naši knezi, naša pravda - pravica in resnica.

... ustoličevanje je bil narodno državni obred, kjer se zrcali pravičnost naroda. Ustoličevanje slovenskih knezov na Gosposvet-skem polju jasno pravi o svobodi, volji in veličini našega naroda. To

je globoko pojmovanje pravične - demokratične državne ureditve, za blaginjo vsega naroda. Zato se temu tudi nemški knezi niso mogli izogniti in so storili, kar je velevalo naše slovensko narodno pravo. Imena naših knezov v tej dobi so: Gorazd, Hotimir, Inko ...

... da je nemški cesar Ferdinand II. leta 1597 zasedel knežji kamen in dajal odgovore v slovenskem jeziku!

... da je bilo leta 1800 prodano posestvo Vojvodskega kneta in da je leta 1823 v Celovcu umrl zadnji član njegove rodbine. Spomin na zgodovinsko vlogo je bil tako močan, da so ga na zadnji poti spremile velike kmečke množice. Vojvodski kmet je mrtev - a njegov duh Slovenci ne bi smeli pozabiti.

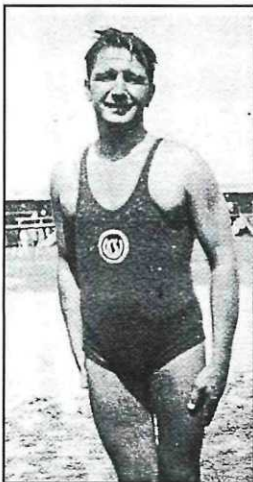

BOGO GRILC - POGUMEN SKAKALEC S KORANE

Med slavnimi slovenskimi športniki, ki so veliko let živeli in nastopali v Hrvaški, je bil eden od najslavnejših **Bogomir Bogo Grilc**, skakalec v vodo iz Karlovca. Bil je pojem uspešnega skakalca, njegovi nastopi na Korani, ko je bil oblečen v črni triko z napisom KSU na prsih, pa so se spreminjali v prave ekshibicije. Kar 14-krat je bil prvak Jugoslavije v skakanju z deske in stolpa.

Bogomir Bogo Grilc se je rodil v Ljubljani leta 1903. S športom se je začel ukvarjati s 13. leti. Skupaj z brati je najprej igral nogomet v ljubljanski Iliriji, potem pa je začel trenirati plavanje in skoke v vodo v ljubljanskem športnem klubu. Priznan plavalec in vsestranski športnik **Rudi Reš** ga je nagovoril, da je postal član Viktorije iz Suške, kjer je bil zelo uspešen. Ko je napolnil 26 let, se je preselil v Karlovec. Leta 1929 je postal član Karlovškega športnega združenja (KSU). Deloval je ne samo v plavalni ampak tudi v hokejski sekciji, kjer je bil vratar. Tako je povezoval poletno in zimsko športno sezono. Bil je tudi trener in športni funkcionar s številnimi družbenimi in športnimi priznanji - skratka spoštovan in cenjen meščan Jastrebarskega in Karlovca. Ob 50-letnici športnega delovanja (1921-71) je Grilc dobil najvišjo nagrado za življenjsko delo. Umrli je v 77. letu starosti v Jastrebarskem, kjer je tudi pokopan. Njegova soproga **Barica Grilc** nam je odstopila zanimive podatke in dokumente o njegovem življenju.

Kmalu po tistem, ko je Grilc prišel v Karlovec, je slavniti slovenski športni delavec, arhitekt in graditelj Planice inž. **Stanko Bloudek** na Korani zgradil 10-metrsko leseno skakalnico, na-

menjeno predvsem rojaku Grilcu. Stolp na Rakovcu je bil med dvema vojnima eden od najboljših objektov za skoke v vodo v tedanji Kraljevini Jugoslaviji. Grilc je bil prvi v Jugoslaviji, ki je skakal s stolpa z dva in polkratnim saltom. Nastopal je tudi še po II. svetovni vojni, in sicer za karlovški Udamik, vse do 45. leta starosti. Pozneje je bil uslužbenec Elektre iz Karlovca. Kot upokojenec je živel v Jastrebarskem, na pol poti med Zagrebom in Karlovcem.

Čeprav je bil dvakrat kandidat za nastop na olimpijskih igrah (1932 in 1936), ni nikoli postal olimpijec. Prvič zato, ker za potovanje naših športnikov v Los Angeles ni bilo denarja, drugič pa zato, ker se je pred olimpijado v Berlinu leta 1936 poškodoval in ostal doma. Tega, da ni bil olimpijec, ni nikoli prebolelo: to je ostala njegova edina neizpolnjena športna želja.

V mladosti je bil njegov edini dorašli tekmeč **Srečko Kordelič** iz Ljubljane, kasneje pa dolga leta ni imel resne konkurence v skokih z deske in stolpa. Bil je priljubljen med karlovškimi športniki, zelo spoštovan med skakalci v vodo, lepo pa je o njem pisal tudi nestor hrvaških športnih novinarjev in Grilčev velik prijatelj **Hrvoje Macanović**. Bogo Grilc je bil eden od najbolj znanih Slovencev v hrvaškem športu.

Olga Šikovec-Luncer

ŠPORTNA DOGAJANJA

TENIS - Od konca junija do začetka julija je potekal veliki Grand Slam turnir v Wimbledonu. V juniorskemu delu turnirja je igralo veliko slovenskih in hrvaških igralcev in igralk. **Katařini Srebotnik** je uspelo celo zmagati v finalu. Pred tem velikim uspehom je premagala mlado Splitskanko **Doro Krstulović**.

KOŠARKA - V septembru je bila v Ljubljani tekma, s katero se je od aktivnega igranja poslovil velik slovenski in Olimpijin košarkar Dušan Hauptman. To srečanje proti Union Olimpije je odigralo moštvo zagrebske Cibone. Dušan Hauptman je proti Ciboni v zadnjih petnajstih letih odigral veliko sijajnih tekem. V tej tekmi je odigral zadnjih deset minut v karrieri in celo zadel dve trojki. V izenačenem srečanju je Union Olimpija zmagala s 74 : 68. Konec januarja se je v Novem Zagrebu odigrala tekma Evropskega pokala v košarki med moštvoma Zagreba in Pivovarne Laško. Košarkarji Pivovarne so v glavnem vodili največ s trinajstimi koši razlike. Pred koncem so se košarkarji Zagreba približali izenačenju. Košarkarji Pivovarne so imeli več sreče in znanja in so zmagali s 80 : 78.

NOGOMET - Na stadionu ob jezeru v Velenju se je odigralo srečanje prvega kroga pokala pokalnih zmagovalcev med domačim **Rudarjem** in varaždinskim **Varteksom**. Srečanje je bilo napeto, z velikimi priložnostmi za Rudar in Varteks. Zdelo se je, da bo srečanje končano brez zmagovalcev in tudi brez golov. Toda po zaslugi velike nespretnosti domačega vratarja je Varteks v zadnji minuti zadel gol in uspel zmagati s 1 : 0 in si tako priboril veliko prednost.

1. oktobra se je v Varaždinu odigralo povratno srečanje. Nogometaši Varteksa so poskušali zadržati gol prednosti iz prve tekme v Velenju, zato so začeli tekmo zelo napadalno, kar se jim je tudi obrestovalo. Nogometaši Velenja so poskušali izenačiti rezultat, kar jim ni uspelo do konca tekme. Varteks je zmagal s 1 : 0 in se uvrstil v drugo kolo tega evropskega tekmovanja.

RIBOLOV - V začetku septembra je na 45. svetovnem ribiškem prvenstvu v Zagrebu je sodelovalo 33 reprezentanc, med njimi tudi slovenska, ki je v končni uvrstitvi zasedla 17. mesto.

Rok Jurinč

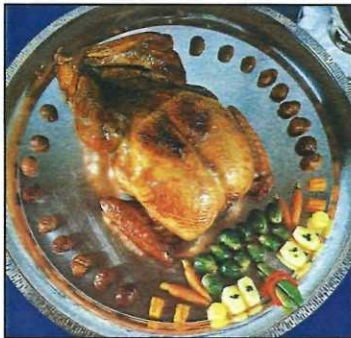

NE POZABIMO SLOVENSКИH JEDI

MARTINOVA GOS NADEVANA S KOSTANEM Z MLINCI

Potrebujemo: 1 gos težko 3 kg, gosja jetra, 100 g teletine, 100 g slanice, 100 g sveže slanice, 750 g kostanja, 3/4 l juhe, 10 g šalotke, mlince.

Priprava: Gos očistimo, osmodimo in nasolimo. Jetra, teletino, svinino in slanino zmeljemo. Kostanj olupimo in skuhamo v juhi. Kuhanega pretlačimo in mu primešamo na maslu prepreženo nasekljano šalotko. Kostanju dodamo maso, dobro premešamo in s tem nadevom napolnimo gos. Gos še povežemo in jo damo v pečico, ki mora biti ves čas enakomerno vroča. Upoštevamo približno 20 minut peke na 1/2 kg teže. Ker je gos običajno precej težka, jo moramo dolgo peči (v našem primeru 2 do 2 uri in pol). Če se nam zdi potrebno, lahko gos tudi pokrijemo z mastnim papirjem, da se skorjica prehitro ne speče. S soka od pečenja odlijemo malo maslobo, nato ga zalijemo z juho, malo pokuhamo in ga damo posebej na mizo. Ko je gos skoraj pečena poparimo mlince z vodo ali mlekom in pustimo stati nekaj minut. Nato tekočino odcedimo, obložimo gos z mlinci in pečemo naprej, dokler se ne spečejo tudi mlinci. Pečene mlince lepo zložimo na večji krožnik ali v plitvo skledo. Nato narezamo na kose še pečeno gos in jih naložimo na mlince. Ponudimo s solato, predlagam rdeče zelje, seveda pa nikar ne pozabite nazdraviti z mladim vinom.

Slavica Benko

meru 2 do 2 uri in pol). Če se nam zdi potrebno, lahko gos tudi pokrijemo z mastnim papirjem, da se skorjica prehitro ne speče. S soka od pečenja odlijemo malo maslobo, nato ga zalijemo z juho, malo pokuhamo in ga damo posebej na mizo. Ko je gos skoraj pečena poparimo mlince z vodo ali mlekom in pustimo stati nekaj minut. Nato tekočino odcedimo, obložimo gos z mlinci in pečemo naprej, dokler se ne spečejo tudi mlinci. Pečene mlince lepo zložimo na večji krožnik ali v plitvo skledo. Nato narezamo na kose še pečeno gos in jih naložimo na mlince. Ponudimo s solato, predlagam rdeče zelje, seveda pa nikar ne pozabite nazdraviti z mladim vinom.

(Slavica Benko)

MARTINOVANJE

Vse šege in navade zbrane okoli Martinovega, se ujemajo z ljudskim rekom, da je Martinovo "jesenski pust". Sv. Martin pri tem nima velikega deleža. Vse kar se dogaja ob tem času sega daleč nazaj, ko so pogani obhajali praznik v zahvalo za letino, obhajali pa so tudi koline, da so si pripravili zalogo za prihajajočo zimo. Sv. Martin se je rodil v oktobru l. 316 v Soraliji, današnjem Szombathelyju na Ogrskem. Bil je iz vojaške družine, še kot otrok je postal kristjan. Po nekaj letih vojaščine je odšel v Poitiers k škofu Hilariju in postal mašnik.

Ustanovil je prvi samostan na francoskih tleh (liguge, okoli 361), postal je škof in l. 397 umrl. Njegova pobožnost je znak za številne legende. Sv. Martina prikazujejo kot usmiljenega vojščaka, ki s sabljo reže svoj plašč, da bi polovico dal golemu siromaku. To je tudi legenda, ki se je ljudem najbolj vtisnila v spomin. Precej pozneje je nastala legenda o goskih, ki so izdale Martina, ker se je baje skril k njim, ko so ga iskali, da bi mu sporočili izvolitev v škofa. Od tudi gos kot obredna jed na Martinovo. V rimskih deželah pa se je goski pridružilo vino, ki prav ta čas dozori. Pri nas je obveljalo, da je Martinovo dan, ko se mošt spremeni v vino: "Došel bo, došel sveti Martin, on ga bo krstil, da bo de vin".

(Slavica Benko, po knjigi Praznično leto Slovencev, Niko Kuret)

PRIMORSKI KROMPIR V "ZEVNICI"

Potrebujemo: 2 kg krompirja, 30 dkg kislega zelja, 20 dkg ocvirkov, 2 žlice masti, 3 stroka česna, sol, voda.

Priprava: droben krompir (najboljši je kifelijčar) olupimo, operemo, dodamo še narezano kislo zelje, česen, sol in vodo, da vse pokrije in kuhamo pol ure. Kuhan krompir in zelje odcedimo, zabelimo na masti s pogretnimi ocvirki in damo še vroče na mizo. Zraven izvrstno prija kozarec refoška.

(Ivanka Nikčević)

PRAVLJICA ZA LAHKO NOČ

Tam nekje daleč za devetimi gorami sta dve deželici. Ena ob veliki mirni reki, druga pa v visokih hribovih, naslonjenih na dolino.

Ljudje pravijo, da so nekoč živeli skupaj in da so se razdelili potem, ko jih je napadel močan sovražnik. Tisti v hribovih so se razmeroma lahko obranili, v dolini pa so bili težki boji z velikimi izgubami. Nekateri pravijo, da se je tu začelo nerazumevanje in medsebojno zmerjanje, ki traja še danes. Planinska dežela je imela lepe pašnike, gozdove polne divjadi, bistro potoke in še marsikaj. Dežela v dolini je imela široka plodna polja, reko za ribolov in povezavo z drugimi deželami... Prebivalci teh dežel so vselej pogledovali na drugo stran. Hribovci so tamari, ker niso imeli plovne reke in ker so se morali mučiti z obdelavo zemlje po strminah. Dolinci pa so z zavistjo gledali gozdove, saj jim je primanjkovalo lesa za gradnjo hiš in ladij. Nihče ne ve, kdaj se je začelo, še manj pa, kdo je prvi začel... Zaradi številnih vojevanj v preteklosti so ljudje živeli v nenehni napetosti in previdnosti. Hribovci dolincev niso mogli premagati zaradi njihove napredne tehnologije in močnega orožja, dolinci pa tudi niso mogli pokoriti hribovcev, ki so jim bili visoki bregi odlična naravna trdnjava. Posledica je bila je slaba medsebojna trgovina. Tako so eni les raje uvažali po reki, kot da bi ga ceneje kupili od svojega sosedu, drugi so pšenico peljali čez visoke klance, čeprav so bili stroški prevoza ogromni. Seveda so se diplomati brez predaha pogovarjali in organizirali konference, rezultati pa so bili slabi, čeravno so ljudje zaradi visokih davkov in cen stalno godrnjali. Tistih, ki so imeli v rokah trgovino, ureditev razmer pač ni zanimala, saj bi z njo izgubili dobiček. Za težko in siromašno življenje so imele oblasti v vsakem trenutku pripravljen odgovor: treba je bilo ohranjati visoko ravni pripravljenosti, predvsem zaradi stalne zunanje nevarnosti, pa tudi notranji sovražnik nikoli ne spi!

Nekoč je mladi princ iz doline med lovom preganjal jelena, pri tem zašel in se znašel v planinah. Ko je spoznal, da je v neznanem kraju, se je vzpel na prvi hrib, se ozrl okoli sebe

z daljnogledom, ki si ga je sposodil iz zakladnice čudežev svojega očeta, in spoznal, da je daleč od doma. V strahu, da ne bi bil odkrit, se je hitro napotil po gozdni stezi. In tedaj je zaslišal petje. Pesem je bila tako lepa in glas tako poseben, da je zastal in se pritisnil skozi grmovje do majhne sončne livade, kjer je ugledal prelepo zlatolaso dekle ob bistrem planinskem izviru. Ko je dekle opazilo princa, je najprej v strahu poskočilo, nato pa z zanimanjem pogledalo neznanca. To je bila obojestranska ljubezen na prvi pogled! Njemu je bilo ime Niko, njej pa Kala. Bila je kraljeva najmlajša hči in se je rada sama, brez nadzora in svobodno sprehajala po gozdih. Od tistega dne sta se redno sestajala. Niko je iskal vse mogoče izgovore za svoje izlete, pa tudi kralj je kmalu opazil, da je njegova ljuba hči pogostejše zdoma, kot ponavadi.

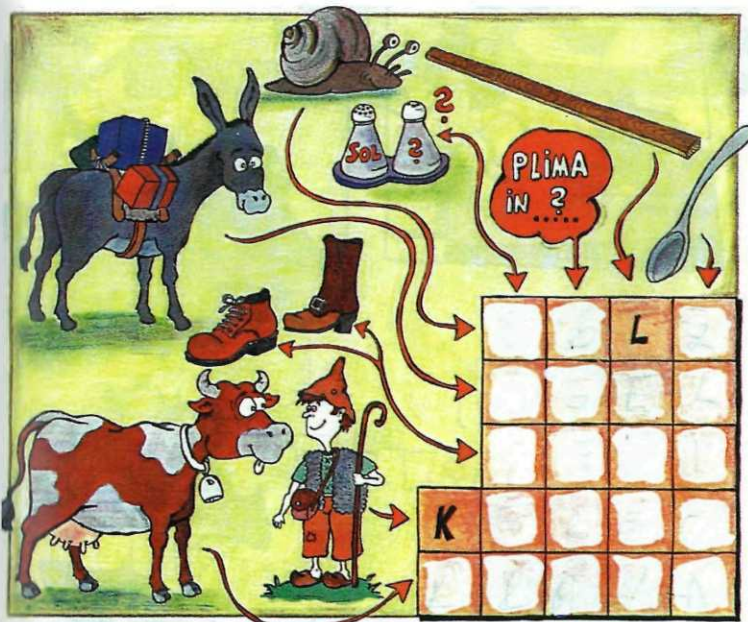
Seveda skrivna ljubezen ni mogla trajati večno. Na Nika in Kalo so močno pritiskali, zahtevali so, da se ne smeta več videti in da morata misliti na dobrobit svojih držav. Vsaka misel na njuno poroko je bila zavrnjena, hribovski kralj pa je zahteval celo odškodnino in deželi sta bili na robu vojne. Niko je Kali naskrivaj poslal pisemce in naslednjega dne zbežal v planinsko kraljevstvo. Kala ga je čakala na livadi, kjer sta se prvič srečala. Do mraka sta se sprehajala po samotnih kottičkih visokih planin. In kaj je bilo potem? V pravljicah, ki mi jih je pripovedovala stara mama, bi se junaka prišla za roke in skupaj skočila v prepad, da bi po smrti večno ostala skupaj. Kralja bi se zganila in v veliki žalosti bi spoznala, kako nenaravne so razmere, v katere sta pripeljala svoji deželi. Izbrisala bi meje in skupnimi močmi na skalah postavila veličasten spomenik.

Kje pa! Zares se je zgodilo tole: Niko in Kala sta odšla na ameriško veleposlaništvo, dobila vizume in odletela v Kalifornijo. Niko danes trguje z nepremičninami, je bogat in ne piše domov. Kala obiskuje kozmetičarje in frizerje, ko najde kaj časa, pa prostovoljno pomaga pri Caritasu. Tu in tam se na seznamu tistih, ki prosijo za pomoč, znajde tudi njena nesrečna domovina in takrat se v Kaliforniji očeh zaiskri solza, ki jo posuši tako, da si za tolažbo kupi nov klobuk.

Se temni? Lahko noč...

Silvester Kmetič

P.S. Prosim naključne cenjene bralce, da ne delajo nobene primerjave, saj so kraji, osebe in dogodki v pravljici v celoti izmišljeni. So samo plod avtorjeve domišljije.

DRAGI OTROCI!

Za vami so brezskrbni dnevi počitnic, kjerkoli ste jih že preživeli. Prepričana sem, da ste se v družbi z vašimi mamicami in očki, babicami in dedki imeli lepo. Moram reči, da ste na vaš kotichek od silnega počitnikovanja pozabili, no, ne vsi. Dobili smo tri risbice in eno zgodbičo ter štiri pravilne rešitve križanke. Začetek je kar dober. Upam, da vas bodo nagrade, ki so jih dobili pridni reševalci, spodbudile, da se boste kar vsi lotili reševanja. V Slovenskem domu smo imeli žrebanje 15. oktobra. Nagrade pa so si prislužili:

1. nagrada: knjiga Požvižgam se na kumaričnega kralja, Christine Noestlinger, dobil jo je **Luka Bušac**

2. nagrada: knjiga Skrivnostni dnevnik mladega hipohondra, Aidan Macfarlane in Ann McPherson, dobil jo je **Oliver Nikčević**

3. nagrada: knjiga Moja zabavna matematika,

tika, J.P. Perške in Dane Klepič - dobil jo je **Jurij Benko**

4. nagrada: velika Milka z lešniki - dobila jo je **Marta Beker**

Nagrade jim bomo izročili na slovesnosti ob izidu nove številke Novega odmeva. Knjige je podarila gospa **Maša Sotlar**, soproga vodje Konzularne službe Veleposlanstva Republike Slovenije, za kar se ji lepo zahvaljujemo.

V novi številki odmeva je tudi nova križanka. Ni prav nič težka, zato kar pogumno svinčnike v roke in se lotite reševanja. Rešitve pa čim hitreje pošljite na naslov:

SLOVENSKI DOM Novi odmev - za križanko Masarykova 13/1, Zagreb.

V junijski številki sem vam obljubila tudi urice pravljic. **Od novembra naprej se bomo dobivali vsako tretjo soboto v mesecu ob 10.00 uri v Slovenskem domu.** Te sobote si na debelo podčrtajte v vaših koledarjih, da jih ne boste pozabili. Torej vidimo se v soboto, 21. novembra 1998 ob 10.00 uri.

Slavica Benko

LUTKE V ZAGREBU

Vsako leto pred začetkom šole v Zagreb pridejo lutkovna gledališča iz veliko držav. Tako je bilo tudi letos na 31. PIF-u. PIF piše na kapi in majici, ki sem ju dobil od **Livije Krolfin**, glavne voditeljice PIF-a. Povedali so mi, da PIF pomeni Mednarodni festival lutkovnih gledališč.

Sel sem na skoraj vsako prireditev, čeprav nisem bil v otroški žiriji. To je žirija, v katerem otroci odločajo, katera otroška predstava zasluži nagrado.

Letos je bila nagrada predstava Zagrebškega gledališča lutk "Volk in sedem kozličev", stric Pero pa je bil nagraden kot najboljši volk - bil je strašen in smešen. Na predstavi so otroci tudi jokali in se smejali. Zadnji dan so prišli z Reke s predstavo Nadčevljar Martin, ki je bil vsem zelo všeč. Zato je žirija odraslih dala nagrado **Reneju Medveščku** za režijo in **Ranku Lipovu** za igro. Gledališče lutk iz Ljubljane je prišlo z Molierovo predstavo Namišljeni bolnik, režiserja **Zlatka Boureka**. Ta igra je bila meni malo dolgočasna - verjetno tudi zato, ker ni za otroke. Prišlo je še eno gledališče iz Ljubljane z igro Minotaver. Bilo je lepo za gledati, ampak zame zelo čudno in nerazumljivo. Za manjše otroke je bila Zvezdica zaspanka gledališča iz Maribora. Tukaj zvezdico pošljejo na zemljo in ona je tako zelo, zelo dobrega srca, da celo strašnega razbojnika Ceferina, ki ima kamnito srce, spremeni v dobrega človeka. Všeč mi je bilo tudi zato, ker so bile v zvezdica in luni lučke.

Predstave so bile tako bolj srednje, za razliko od lani, ko so bili iz Slovenije prvonagrajeni. Bilo je še veliko predstav za otroke: Ena bajka z dvema miškama in Tri prašički, obe iz Bolgarije. Ukradena luna iz Češke, zelo vesela pravljica o Vitezu Laszlu iz Madarske, Otrok Herman in stvar iz Belgije, Jajce, Peter Pan iz Hrvaške, Voda iz Italije itd. Še nekaj. Vsi na PIF-u so bili zelo vznemirjeni zaradi dveh gledališč iz Izraela. Prva je bila Farenheimu, o vojni, kjer so igralci nosili maske. Druga je imela naslov Ubila sem Tommyja, to je bila bolj krmič igra, zelo zanimiva, pa je tako nagrada od odraslih kot najboljša predstava na PIF-u.

Tako se je končal letošnji PIF in jaz se že veselim prihodnjega v naslednjem letu.

Oliver Nikčević, učenec 4. razreda

Pišem se **Vedran Planinšek**. Star sem 11 let in hodim v 6. razred osnovne šole Dugo selo, kjer tudi živim s sestro Darjo. Imam veliko veselje do risanja, zato tudi pošiljam tole sliko.

Vedran Planinšek

Slika desno: **Jurij Benko, 8 let**

ALI STE VEDELI...

... da je **Ivan Cankar** kot 16-letni gimnazijec prišel v Pulj obiskat sestro in da je bilo to njegovo prvo srečanje z morjem. Cankar je Pulj drugi obiskal leta 1898. Tam je ostal tri mesece (iskal je zaposlitev). V tem obdobju je za tisk pripravil Erotiko in zbirko črtic Vinjete ter napisal tri novele, dve črtici, dramo Jakob Ruda in ljubezenska pisma Anici Lušinovi.

... da je zbirko slik in grafik **Janeza Vajkarta Valvasorja** (10.533 kosov) leta 1693 odkupil zagrebški škof **Aleksandar**

Ignacije Mikulić, ki je tako postavil temelje za zagrebško Metropolitansko knjižnico. Posebej zanjo je dal postaviti prizidek h katedrali.

... da je hrvaški gledališki umetnik **Branko Gavella** od leta 1930-34 v Ljubljani postavil kar devet dramskih del in eno opero, od leta 1947-49 pa še šest dram in tri opere. Gavella je v Ljubljani gostoval tudi pozneje, vse do svoje smrti.

... da je naziv "Slovinci - alpski Hrvatje" nastal že leta 1700. Izvira iz dela Croatia Rediviva, v katerem je avtor **Pavao R. Vitezović** slovensko ozemlje imenoval CROATIA ALPESTIS.

... da je **Društvo zdravnikov na Kranjskem** 29. januarja 1909 svojim članom priporočilo, da kot svoje uradno glasilo prebirajo "Liječnički vijestnik", ki ga je izdajal Zbor liječnika Kraljevine Hrvatske i Slavonije.

... da sta v Splitu med dvema svetovnjima vojnima delovala **društvo in čitalnica Slovencev** in da so imeli tudi svoje keglišče.

... da je Ljudsko gledališče iz Splita za svojo prvo predstavo (18. 10. 1921) izbralo Cankarjevo farso Pohujšanje v dolini Šentflorijanski. Režiral jo je Slovenec **Rade Pregorc**, ki je tako začel svojo režisersko karjero.

... da so leta 1944 v legendarni partizanski bitki za drugo osvoboditev Bosiljeva (vas v karlovaškem okraju) sodelovali bataljoni **Cankarjeve brigade**, ki so obkolili samo mesto.

... da je letos minilo 140 let od rojstva slovenskega igralca in režiserja **Ignacija Borštnika** (11.7.1858 - 23.9.1919). Borštnik je bil dolgoletni član HNK; v uglednem hrvaškem gledališču je ustvarjal od leta 1894-1918.

Silvin Jerman in Ilinka Todorovski
Vira: Slovenci na Hrvaškem, dr. Danko Plevnik, Čnomelj-Metlika 1998 in Hrvati v Sloveniji, zbornik del, Institut za migracije i narodnosti, Zagreb 1997

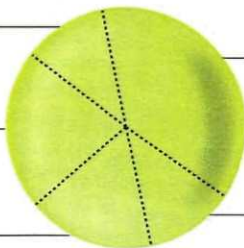
Naslovnica: **Boris Zarnik** in *Medicinska fakulteta u Zagrebu*. Novi odmev izdaja **Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom** iz Zagreba s pomočjo Ureda za nacionalne manjine Republike Hrvatske in Ministrstva za kulturo Republike Slovenije. Za izdajatelja: **Darko Šonc**. Urednik: **Silvin Jerman**. Uredništvo: **Miroslava Marija Bahun, Slavica Benko, Marjan Horn, Polona Jurinić, Ivica Kunej, Cvetka Matko, Franc Strašek, Darko Šonc, Ilinka Todorovski** (pregled, priprava in oprema besedil). Oblikovanje in prelom: **Ljudevit Gaj**. Tisk: **FS d.o.o.**, Masarykova 28, Zagreb. Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku. Naklada: 500 izvodov. Naslov uredništva: Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom, Masarykova 13/I, 10000 Zagreb, telefon/telefaks: ++ 385 1 4855 171, e-mail: slovenski-dom@zg.tel.hr

Ko udarijo mikrobi, udarite nazaj.

eterično olje
evkalipta

mentol

timol

benzalkonijev
klorid

eterično olje
poprove mete

Zdravijo blaga vnetja v ustih in žrelu in preprečujejo nastanek sekundarnih infekcij.

Poznane in cenjene v 22 državah.

KRKA FARMA d.o.o.